

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ

Київський національний лінгвістичний університет

Кафедра китайської філології

Кваліфікаційна робота магістра

з китайської філології

на тему:

**МЕТАФОРА В РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ КОНЦЕПТУ «МИСЛЕННЯ» У
СУЧАСНІЙ КИТАЙСЬКІЙ МОВІ**

Студента групи Мкит 53-22

факультету східної та слов'янської філології

денної форми навчання

Освітньої програми

Східна філологія: китайська мова і література,

переклад, методика навчання

Спеціальності 035 Філологія

Спеціалізації 035.065 Східні мови та

літератури (переклад включно),

перша – китайська

Петрук Олексій Вікторович

Науковий керівник:

канд. філол. наук, Костанда Ірина Олександрівна

Допущений до захисти

«__» _____ 2023 року

Завідувач кафедри

_____ Любимова Ю.С.

(підпис)

(ПІБ)

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ЄКТС _____

АНОТАЦІЯ

Це дослідження вивчає систему концептуальних метафор мислення в сучасній китайській мові. Воно вивчає частоту, типи метафор і способи їх реалізації в мові. Це дослідження зосереджено на п'яти найбільш часто використовуваних словах для вираження мислення, а саме 想, 认, 觉, 觉得 та 认为. Вирази про мислення, використані в дослідженні, взяті з розмовних і нерозмовних корпусів сучасної китайської мови. Усі приклади було розглянуто, а метафоричні приклади ідентифіковано та класифіковано відповідно до типів метафор, які виділяють Лакофф і Джонсон (1999). Серія досліджень, проведених у сфері когнітивної науки, довела, що певні висловлювання, пов'язані з мисленням, часто структуруються концептуальними метафорами, які пов'язані з нашим втіленим життєвим досвідом. Однак було незрозуміло, наскільки часто метафоричні вирази використовуються в мові. У роботі також досліджується контраст у використанні метафор між усною та нерозмовною китайською мовою, з особливим акцентом на метафори, що включають серце та голову як центральні точки мислення у китайській мові.

Результати дослідження показують, що кожен п'ятий поширений вислів, пов'язаний з мисленням, є метафоричним, а метафори контейнера і шляху є найбільш поширеними при обговоренні розумових процесів. Крім того, значна кількість метафор, пов'язаних з мисленням, передається через граматичні конструкції, і зазвичай не сприймаються носіями мови як метафоричні. Результати свідчать про те, що, у китайській мові, у порівнянні з іншими мовами, існує багато різних типів метафор, які використовуються у висловлюваннях про мислення. Дослідження також наголошує на важливості усвідомлення концептуальних метафор при вивченні та викладанні китайської мови як іноземної. Це усвідомлення має вирішальне значення задля досягнення граматичної компетентності та володіння мовою, оскільки у граматику мови інтегровані численні фіксовані метафоричні конструкції. Загалом, у дослідженні стверджується, що хоча більшість метафор мислення є універсальними, однак часто існують відмінності в частоті та способах їх використання. Отже, ці

культурні відмінності можуть призвести до різних концептуалізацій абстрактних концепцій та підвищеної чутливості до певних конкретних метафоричних форм.

РОЗДІЛ 3. МЕТАФОРИ МИСЛЕННЯ В СУЧАСНІЙ КИТАЙСЬКІЙ МОВІ: ЗАСТОСУВАННЯ ТА ПИТАННЯ ДЛЯ ПОДАЛЬШОГО ОБГОВОРЕННЯ.....	65
3.1. Питання для подальшого обговорення	65
3.2. Навчання результативних морфем китайською мовою	66
3.3. Проблематика та значення теорії концептуальної метафори у викладанні мови	67
3.4. Метафори у традиційному китайському викладанні.....	68
3.5. Аналіз метафор та дієслівно-результативних конструкцій	68
Висновки до розділу 3.....	72
ВИСНОВКИ	73
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	75

ВСТУП

Ця дипломна робота присвячена дослідженню метафор мислення в сучасній китайській мові, особливостям їх використання, їх частоту, типи і способи їх реалізації в мові.

Метафори — це зв'язки між різними ідеями у нашій свідомості. Ці зв'язки допомагають нам розуміти речі, наприклад, коли ми говоримо про них. Метафори дозволяють нам використовувати уявні образи повсякденних дій, таких як спостереження за предметами, рух для пояснення більш абстрактних речей, таких як думки або почуття. Вони є досить широко використовуваними в сучасній розмовній мові.

Хоча на перший погляд може здатись, що китайські метафори доволі легко сприймати та інтерпретувати, однак насправді це не так. Як показує дане дослідження, метафори зазвичай включають в себе складні граматичні конструкції, несуть в собі глибокий сенс, який не завжди можна помітити з першого погляду, і який переплітається з життєвим досвідом мовця та його схемами зображень. Метафори часто використовуються в тих ситуаціях, коли потрібно описати якийсь невідомий предмет, використовуючи дотичні образи, набуті шляхом досвіду.

Мета дослідження: дослідити метафори мислення в сучасній китайській мові; проаналізувати, наскільки часто використовуються концептуальні метафори в усному та письмовому мовленні китайської мови; виявити, чи існує тенденція використання одного типу метафор у порівнянні з іншим, і визначити, які механізми використовуються для побудови метафор мислення китайською мовою; показати труднощі при інтерпретації та перекладі метафор; описати способи їх реалізації в мові.

Для досягнення даної мети, ми повинні вирішити такі **завдання**:

1. Вивчити різноманітні матеріали та джерела, які пов'язані з даною тематикою;
2. Висвітлити загальні особливості вивчення та правильного використання метафор мислення;

3. На основі праць західних та східних дослідників дослідити класифікацію, формування метафор мислення в китайській мові;

4. Проаналізувати основні труднощі при перекладі та інтерпретації метафор мислення в сучасній китайській мові.

Об'єкт дослідження: метафори мислення в китайській мові.

Предмет дослідження: метафора мислення як складне поєднання граматичних, структурних та семантичних особливостей в єдиний, цілісний комплекс.

Для детального вивчення метафор в китайській мові використовувались наступні **методи:**

- метод метафоричної ідентифікації;
- описовий метод;
- порівняльний метод;
- метод компонентного аналізу.

Новизна даної роботи полягає в тому, що в ній вперше будуть детально розглянуті та проаналізовані метафори мислення в сучасній китайській мові, будуть розглянуті їх частота використання, типи і способи реалізації в мові.

Дослідженнями метафори займалися Нін Юй, Лакофф і Джонсон, Маслова; дослідженнями метафоричного мислення займалися Соні Пріцкер та Пенні Лі; закономірності утворення метафор досліджував Менгіст Амбербер. Однак дослідження в основному аналізували метафору в більш загальному контексті, метафоричне мислення не розглядали у площині китайської мови. Через це, дослідження є досить актуальним у наш час.

Актуальність дослідження визначається потребами українського сходознавства і полягає у тому, що при вивченні китайської мови таке явище як метафора може викликати дисонанс і неможливість зрозуміти її сенс. Ця робота ставить за мету допомогти розкрити зміст певних метафор мислення та навчити більш чіткому їх розумінню через знання основних особливостей та аспектів.

Практичне значення роботи полягає в можливості послідовного аналізу різних аспектів тієї чи іншої метафори мислення з подальшим більш конкретним уявленням про її сенс та використання.

Теоретичне значення полягає в тому, щоб розширити і обізнаність щодо метафор мислення у тих, хто вивчає китайську мову, і при можливості використати ці знання.

РОЗДІЛ 1. МЕТАФОРА В СУЧАСНІЙ КИТАЙСЬКІЙ МОВІ

Те, як працює наш розум, завжди залишиться загадкою. Важко уявити, звідки беруться наші думки та як з'являються ідеї. І хоча сучасна когнітивна наука детально дослідила структуру концептуального метафоричного мислення, більшість людей досі не усвідомлюють, наскільки метафоричними є наші думки та розмови про мислення. Зокрема, чи робить використання таких слів для позначення мислення, як «думати», «розглядати» та «вірити» наші роздуми щодо мислення менш метафоричними? Результати свідчать, що це не так. Навіть якщо ви, ймовірно, використовуєте стандартні граматичні шаблони, чітко розумієте, про що говорите, і не претендуєте на створення будь-якого метафоричного ефекту, однак ви неминуче покладаетесь на метафори, тому що, будучи людиною, майже неможливо брати участь у розмовах або роздумах про мислення, не вдаючись до метафор.

1.1. Загальні особливості метафор

У цьому підрозділі я планую розповісти про важливі аспекти, які необхідно знати для можливості подальшого практичного дослідження метафор мислення у сучасній китайській мові. Важливими моментами, які потребують уваги, є розгляд основ концептуальної метафори, варіативності метафор, їх місце та зв'язок із культурою.

1.1.1. Основи концептуальної метафори

У цьому дослідженні ми будемо розглядати метафори мислення. Але насамперед, що таке метафора? Маслова вважає, що метафора служить потужним інструментом для розуміння нових понять шляхом порівняння зі знайомими, вже існуючими¹. На думку Лакоффа та Джонсона², метафори — це зв'язки між різними ідеями у нашій свідомості. Ці зв'язки допомагають нам розуміти речі, наприклад, коли ми говоримо про них. У процесі спілкування, особливо в публіцистичному стилі, метафора допомагає окреслити головну ідею комунікативного повідомлення, розставити акценти, апелювати до базових знань

---

¹ Маслова 2004, 5-6

² Лакофф і Джонсон 1999, 47-50.

реципієнта, активізуючи асоціації³. Метафори дозволяють нам використовувати уявні образи повсякденних дій, таких як спостереження за предметами, рух для пояснення більш абстрактних речей, таких як думки або почуття. Наприклад, коли ми говоримо, що щось «вилетіло з голови», ми використовуємо метафору щоб показати, що ми щось не зрозуміли. Ми розвиваємо ці метафори протягом життя, наприклад, коли ми бачимо, як вода у відрі піднімається, і коли води більше, ми пов'язуємо поняття «більше» з напрямком «вгору». У дитинстві ми відчуваємо тепло, перебуваючи поруч із батьками, тому пов'язуємо прихильність із теплотою. Більшість абстрактних ідей пояснюються за допомогою цих метафор. Є прості метафори, які природним чином виникають із нашого повсякденного досвіду, наприклад, «час – це рух», «розум – це контейнер». Є й складніші метафори, які є поєднанням простих. Вони засновані не на досвіді, але мають сенс, оскільки складаються з частин, заснованих на досвіді⁴.

Нам часто потрібні декілька метафор, щоб зрозуміти складні теми, тому що одна метафора не охоплює всього. Кожна метафора поєднує невелику частину однієї ідеї з невеликою частиною іншої. Отже, ми використовуємо багато метафор для пояснення однієї концепції. Наприклад, говорячи про мислення, ми використовуємо такі метафори, як «мислення – це рух», «мислення – це (духовна) їжа».

Концептуальні метафори відіграють важливу роль у тому, як ми думаємо про світ, особливо коли маємо справу з такими складними предметами, як простір та час. Колесник у своїй роботі зазначає, що концептуальна метафора розуміється як «засіб осягнення абстрактних понять через більш звичну, загально відому сферу знань»⁵. При позначенні непередметних сутностей, концептуальні метафори мають на меті вербалізацію концепту, матеріалізацію в мовному значенні властивостей предметів. Аналізуючи ці метафори, ми можемо

---

³ Романюха 2013, 14-15

⁴ Лакофф і Джонсон 1999, 47-48.

⁵ Колесник 2004, 21-22.

побачити основні структури ідей і як вони пов'язані з нашим реальним життєвим досвідом.

Метафори вкорінені в нашій свідомості трьома способами: вони походять з того, як наше тіло функціонує у світі, а також пов'язані з фізичними почуттями нашого тіла і думками, відчуттями нашого мозку⁶. Ми можемо використовувати метафори природно і невимушено, і вони допомагають нам краще зрозуміти певні речі.

Одна з важливих особливостей метафор полягає в тому, що вони дозволяють нам сприймати про речі по-новому та подивитись на них під іншим кутом⁷. Келічава в своєму дослідженні робить акцент на тому, що метафора є одним із найважливіших інструментів для інтелектуального оновлення мови, і її використання часто виявляється ефективним способом впливу на суспільні настрої, висловлюючи багато слів за допомогою кількох слів і вводячи нові ідеї, викликаючи інтерес співрозмовця⁸. Наприклад, коли ми говоримо «розум - це комп'ютер», ми можемо думати про наші думки як про комп'ютерне програмне забезпечення, яке можна копіювати, видаляти або яке може зазнати проблем, наприклад, комп'ютерного вірусу. Концептуальний аналіз метафор допомагає нам зрозуміти, як ми думаємо, чому ми так думаємо і що відбувається у нашій свідомості, коли ми це робимо.

1.1.2. Варіації метафор

Концепція втіленого людського мислення передбачає, що метафори, які ми використовуємо, беруть свій початок у нашому фізичному досвіді. Однак важливо розуміти, що концептуальні метафори не обов'язково однакові у всіх культурах, навіть якщо ми маємо схожі фізичні структури та живемо в одному світі. Культура істотно впливає на формування цих метафор. Золтан Кевечеш⁹ підкреслює, що когнітивні лінгвісти, як правило, менше уваги приділяють різним способам концептуалізації метафор всередині та між мовами та

---

⁶ Лакофф і Джонсон 1999, 46.

⁷ Лут 2011, 6

⁸ Келічава 2016, 15.

⁹ Золтан Кевечеш 2004

культурами, і більше уваги звертають на універсальні аспекти. Він ділить метафоричні варіації на два основні виміри: міжкультурні та внутрішньо культурні.

Міжкультурні варіації обертаються навколо дебатів у тому, які метафори мають більш істотний вплив на наше розуміння світу: універсальні чи культурні. Фернандес, з необ'єктивістської точки зору, стверджує, що культурні моделі переважно формують наше розуміння речей, відводячи універсальним метафорам другорядну роль¹⁰. Однак він визнає потенційне існування базової структури для цих культурних моделей. Фернандес також критикує Лакоффа за передчасне ухвалення єдиних теоретичних рамок без урахування контексту їх використання, стверджуючи, що така позиція обмежує нашу здатність інтерпретувати нові дані¹¹.

Навпаки, Кевечеш вважає, що деякі метафори можуть бути майже універсальними, але функціонувати на дуже абстрактному рівні. Він забезпечує базову основу, але залишає специфіку для заповнення культурами, що використовують його, і це призводить до унікального культурного змісту. Це є однією з форм міжкультурних варіацій.

Варіації метафор також можуть виникати через відмінності в діапазоні світосприйняття, доступних для концептуалізації конкретних цілей у різних мовах та культурах. Наприклад, американці та угорці схильні представляти життя як боротьбу, війну, дороге майно, гру, подорож та багато іншого. Навпаки, серед етнічної групи Хмонгу життя сприймається як «нитка», яку можна перерізати і розірвати, причому слово «розрізати» також може означати «народити», «померти» і «вбити». Це показує, що метафори походять не лише з мови, а й із соціальної поведінки. Варіації можуть бути результатом продуктивності, зображень та інших факторів.

---

¹⁰ Фернандес 1991, 91

¹¹ Фернандес 1991, 93

Майкл Кімел наголошує, що на когнітивну функцію метафор впливає їхній культурний контекст¹². Ідентичні метафори можуть викликати протилежні емоції, оцінки та нормативні наслідки або виконувати протилежні ідеологічні функції у різних культурах. Наприклад, ідіома серця в китайській та німецькій культурах відображає різні емоційні характеристики через відмінності в їх культурних ідеалах поведінки серця. Отже, різні культури можуть вибирати різні вихідні сфери для представлення концепції мислення.

Внутрішньо культурні варіації:

Третій тип метафоричних варіацій - це внутрішньо культурні варіації, що виникають через різноманітність мовного використання. Стін і Гіббс виявили варіації метафор у літературі, які автор розглядає як окремий випадок внутрішньо культурних варіацій. Внутрішньо культурні відмінності можуть виявлятися у кількох вимірах. Соціальний вимір передбачає розрізнення людей з урахуванням таких чинників, як стать, вік і соціальний клас. Кевечеш зазначає, що є ознаки того, що люди з різних соціальних груп можуть використовувати різні метафори у своєму повсякденному спілкуванні¹³. Субкультурний вимір відноситься до варіацій у створенні нових метафор або унікальному використанні метафор у субкультурах, наприклад, у співтоваристві психічно хворих, геймерів або наркоманів. Прикладом такої метафори є «депресія — це полон», яка є внутрішньо груповою метафорою, що використовується розумово і психічно хворими людьми, хоча деякі інші метафори можуть бути поширені як усередині, так і за межами цієї групи. Наприклад, коли мова заходить про думки чи мислення, то психічно хворі люди чи гравці можуть частіше використовувати певні типи метафор, які зазвичай не використовуються іншими. Отже, Соня Пріцкер припустила, що важливо контекстуалізувати метафори в рамках індивідуального процесу мислення чи мови¹⁴.

Аспекти варіативності метафор:

---

¹² Кімел 2004, 280

¹³ Кевечеш 2004, 265

¹⁴ Пріцкер 2007, 269

Концептуальна метафора включає різні компоненти, такі як емпіричну основу, вихідну область, цільову область, відносини між джерелом і метою, метафоричні лінгвістичні вирази, відображення, наслідки, нелінгвістичну реалізацію і культурні моделі. Різні інтерпретації цих компонентів можуть призвести до варіацій метафори. Наприклад, Кевечеш підкреслює, що різні інтерпретації однієї й тієї ж вихідної інформації можуть призвести до міжмовних варіацій метафор¹⁵. Наприклад, англійські дієслова, пов'язані з ходьбою, зосереджені на манері, а турецькою — на напрямі. Інший приклад варіації метафори заснований на використанні наслідків, як це видно на мові зулу, де можна «погасити чийсь гнів» виливши на нього воду, незважаючи на те, в зулусі слово «вогонь» використовується як джерело гніву.

Причини зміни метафор:

Що стосується причин варіації метафор, Кевечеш припускає, що, хоча люди мають загальний тілесний досвід і розуміння універсальних метафор, однак ці загальні основи не можуть застосовуватися однаково у різних культурах та мовах¹⁶. Різні культури можуть вибирати різні аспекти функцій свого тіла, пов'язані з конкретною концепцією, і можуть надавати цим функціям тіла різні значення. Концептуалізація гніву в англійській та китайській мовах ілюструє таку диференціацію. У той час як підвищення температури шкіри та артеріального тиску повсюдно корелює з гнівом, метафора «жара — це гнів» більш поширена в багатьох інших мовах, тоді як у китайській акцентується увага на аспекті тиску. Це вказує на те, що при розмові китайською мовою використовували інший аспект свого фізіологічного досвіду у метафоричному уявленні гніву порівняно з носіями інших мов. Ключовий момент, який слід зазначити, полягає в тому, що основи, засновані на досвіді, не обов'язково призводять до універсально еквівалентних концептуалізацій. Це говорить про те, що при розгляді вибору метафори мислення китайською мовою можуть виділятися або зменшуватись різні аспекти.

---

¹⁵ Кевечеш 2004, 268

¹⁶ Кевечеш 2004, 271-272

Загалом Кевечеш підкреслює, що, хоча багато метафор мають універсальний аспект, це не гарантує, що метафори будуть складатися, розумітися чи сприйматися однаково. Різний досвід, перевага одних аспектів над іншими, використання різної інформації чи структурування метафор — це може змінити значення метафори. Кімел припускає, що відносини між культурним дискурсом і тілом є двоспрямованими, де культура базується на тілі, а наше тілесне усвідомлення перебуває під впливом культурних чинників¹⁷. Отже, розуміння використання метафори у мові чи культурі вимагає не тільки концептуального аналізу метафори для виявлення ключових елементів, а й усвідомлення культурного контексту, який оточує конкретну метафору чи концепцію.

1.1.3. Формування метафор

В одній зі своїх статей Гіббс досліджує зв'язок між «місцем» метафори та її зв'язком із культурою¹⁸. Якби метафори ґрунтувалися виключно на вроджених ментальних структурах, ми могли б очікувати ідентичних концептуальних метафор для одних і тих самих понять, таких як мислення¹⁹. Однак, схоже, це не так, оскільки експерименти, описані в цьому дослідженні, показують, що люди використовують різні метафори або підкреслюють різні аспекти однієї і тієї ж метафори, коли мають справу з абстрактними поняттями, такими як гнів, життя та розум.²⁰

Гіббс визнає, що його погляд на метафору в мові в основному зосереджений на ролі людини в пізнанні. Більшість його досліджень «втіленої природи метафоричного мислення та використання мови» припускає, що люди конструюють метафоричні уявлення на основі свого тілесного та сенсомоторного досвіду. Тим не менш, він також визнає, що розуміння людьми деяких абстрактних концепцій тісно пов'язане зі схемами образів, що виникають в результаті тілесних переживань, що повторюються. Гіббс зазначає, що існують

---

¹⁷ Кімел 2004, 294

¹⁸ Гіббс 1999, 145-146

¹⁹ Гіббс 1999, 151-152

²⁰ Гіббс 1999, 151-152

когнітивні теорії, які стверджують, що когнітивні структури не обмежуються розумом, а є системами «структурних зв'язків», які моделюють те, як люди взаємодіють зі світом.

З соціокультурного підходу метафора є результатом засвоєння інформації та структур із навколишнього середовища та перенесення цих внутрішніх уявлень у навколишнє середовище (процес, відомий як «екстерналізація») ²¹ . Вчені, які дотримуються ситуаційного підходу до пізнання, стверджують, що знання можна розглядати як відносини між людиною та її оточенням. Багато хто з цих вчених стверджує, що пізнання знаходиться не тільки «в голові», вони є більш широкими й розповсюдженими, тобто вони є поширеними по світу. З цієї точки зору, пізнання є результатом взаємодії тіла та світу, що унеможливорює обговорення пізнання без урахування культурного контексту.²²

Гіббс підкреслює, що психолінгвістичні дослідження часто не визнають визначальну роль культури у формуванні метафоричного мислення. Культура відіграє роль у «розвантаженні» певних аспектів концептуальних метафор у культурний світ, дозволяючи людям покладатися на зовнішні культурні репрезентації при вирішенні проблем, прийнятті рішень, використанні мови тощо. Таким чином, структури, які існували раніше і базувались на тілесному досвіді, починають формувати абстрактні концепції, такі як мислення, то вони можуть почати піддаватися модифікаціям та обміну інформацією, коли стикаються з культурою.

Цікаво, що Гіббс зазначає, що певною мірою і когнітивна, і культурна моделі мають схожість, оскільки передбачається, що кожна з них лежить в основі різних мовних і нелінгвістичних моделей поведінки²³. Культурна модель такого поняття, як гнів, що поділяється носіями однієї й тієї ж мови, може бути багатшою, ніж когнітивна модель. Отже, акцент когнітивної лінгвістики на

---

²¹ Гіббс 1999, 152

²² Гіббс 1999, 153

²³ Гіббс 1999, 155

концептуальних системах, що лежать в основі мови, може краще відобразити соціальну та культурну основу метафори, аніж індивідуальну психологію.

Відповідно до широкого погляду на пізнання, Гіббс припускає, що навіть схеми образів, які виникають з тілесного досвіду і часто служать джерелами концептуальних метафор, можуть мати сильний культурний компонент. Це особливо вірно, коли певні аспекти досвіду мають значення життя людей. Як і Кевечеш, він стверджує, що люди надають культурного значення тілесним процесам, таким як дихання, почервоніння, народження, секс, і вони неоднаково цінують тіло у різних культурних контекстах. Гіббс стверджує, що втілена метафора виникає не лише з тіла, але значною мірою формується за допомогою культурного контексту.

1.1.4. Схеми зображень та їх значення

Коли хтось заглиблюється у метафоричний аналіз концепції, то, на перший погляд, він може здатися систематичним та дещо сухим. Можна задатися питанням, чому так важливо розглядати розум як шлях чи контейнер, як щось внутрішнє чи зовнішнє²⁴. Хоча загальноприйнятого визначення схем зображень немає, Джозеф Грейді підкреслює, що вони загальновизнані як ментальні шаблони, пов'язані з широкими класами концепцій чи переживань²⁵. Якщо розширити визначення Лакоффа, то схеми зображень — це прості структури, отримані з нашого повсякденного тілесного досвіду. Ці схеми включають шляхи, зв'язки, силу, баланс тощо і представлені в різних орієнтаціях і відносинах, таких як вверх-вниз, вперед-назад, частина-ціле, центр-периферія. Підсумовуючи, можна сказати, що схеми зображень не є випадковими когнітивними шаблонами; вони пов'язані з нашим повсякденним тілесним досвідом та функціонують як структурні компоненти у різних концептуальних метафорах.

Марк Джонсон визнає цінність нашого стандартного способу опису схем зображень, який робить акцент на структурах, що повторюються, в наших сенсомоторних взаємодіях з навколишнім середовищем. Ці структури виявилися

---

²⁴ Лакофф 1999, 32-34

²⁵ Грейді 2005, 36

особливо успішними у застосуванні концептуальної теорії метафор, принесли чимало користі в науки, наприклад, в лексичну семантику. Аналіз схеми зображення пропонує точні відомості про семантику термінів та виразів, а аналіз метафор допомагає зрозуміти абстрактну структуру.

Однак Джонсон нагадує, що виняткова увага до структури може призвести до ігнорування неструктурних, більш якісних аспектів сенсу та мислення. Хоча «скелетна структура» схематичного зображення важлива, вона може відволікти нас від багатства та глибини розуміння. Смисловий аспект, на думку Джонсона, залишається без уваги, а без нього схеми зображень неспроможні виконувати свою основну роль концептуалізації та розуміння. Джонсон вважає, що людська свідомість переплетена з життєвими ситуаціями, а це означає, що людський смисловий досвід включає як структуру, так і якість. Проте, схоже, немає філософських чи наукових засобів, які дозволяють адекватно описати фундаментальну роль якості. Ми можемо назвати ці якості, але намагаємося описати їх максимально зрозуміло та чітко. Коли ми зосереджуємося тільки на образно-схематичній структурі, нам не вдається повністю вловити якості, які і є фундаментом нашого життєвого досвіду.

Щоб проілюструвати втрачені якісні відмінності, Джонсон наводить приклади різних схем зображень. Наприклад, схема зображення «початок-шлях-мета» прив'язана до відчуття руху певним шляхом, і завжди існують якісні відмінності між різними типами руху, такими як швидкість, прискорення та сповільнення. Так само схема «контейнеру» включає різні якісні переживання, такі як відчуття того, що тебе міцно тримають в чийось руках, або відчуття того, що ти замкнений в межах маленької кімнати. Вихід із закритої зони та переміщення до відкритого простору пропонує різні якісні враження. Також можливо, що концептуалізація «мислення як руху» — це якісний досвід, і його не можна розглядати так само, як і «контейнер»²⁶. Ці відмінні якості кожного досвіду охоплюють кілька верств цінностей та норм, які впливають на наш

---

²⁶ Лакофф 1987, 37

інтерес та глибину взаємодії. Ці значення не можуть бути зведені до зображено-схематичної структури.

Джонсон припускає, що наша тенденція зосереджуватись виключно на структурних аспектах значення та мислення пояснюється тим, що саме ідентифікація структур дозволяє нам розрізняти особливості, створювати значущі закономірності та розкривати зв'язки між елементами ²⁷. Однак загальний сенс полягає не тільки в розумінні ситуацій, людей, речей та подій; це також відноситься до цінностей, які можна пов'язати з почуттями, а також досвідом.

На думку Джонсона, схеми зображень відіграють важливу роль в розвитку сенсу тілесного досвіду ²⁸. Отже, слід визнати, що схеми зображень не є абстрактними, образними скелетами. Натомість, вони є взаємопов'язаними поняттями, які є одночасно структурними та якісними, динамічними та живими.

1.2. Метафори мислення. Попереднє дослідження

У цьому підрозділі я зроблю огляд існуючих досліджень людського мислення та метафор, які використовуються для опису мислення різними мовами. Хоча є обмежена кількість докладних робіт з метафор мислення в китайській мові, одне примітне дослідження належить Нін Юй. Дослідження Юй заглиблюється у різні метафори мислення китайською мовою, взяті з різних джерел, з особливим акцентом на «мислення як бачення» та «мислення як рух».

Я також розповім про роботу Лери Бородицької, яка досліджує вплив мови на мислення за допомогою метафор, дослідження Пенні Лі, яке розглядає психічні відмінності між мисленням і почуттям, та дослідження Соні Пріцкер, яке торкається культурних відмінностей у метафорах та виділяє конкретні концептуалізації мислення та його сприйняття.

Крім того, я згадаю дослідження Менгісту Амбербера, в якому вивчається, як граматичні зміни в мові змінюють значення дієслова «думати», охоплюючи почуття, мислення, планування та прийняття рішень.

---

²⁷ Джонсон 2005, 39

²⁸ Джонсон 2005, 39-40

Моє власне дослідження зосереджено на словах для мислення китайською мовою. Проте воно відрізняється від роботи Нін Ю у декількох аспектах. По-перше, воно включає обмежений набір лінгвістичних виразів, приділяючи особливу увагу чотирьом дієсловам мислення, що часто використовуються. По-друге, воно бере дані із сучасних усних та письмових корпусів мандаринської мови з урахуванням переважання різних метафор. Навпаки, дослідження Нін Юй включає приклади з різних сучасних та давніх джерел, що робить його менш показовим для сучасної концептуалізації мислення китайською мовою.

Ще одна відмінність полягає в тому, що в цій статті наведено фундаментальний метафоричний аналіз, який дозволяє читачам зрозуміти, як мислення можна концептуалізувати певним чином.

У наступних розділах я розповім про згадані вище роботи і підкреслю ключові аспекти, які стосуються поточної теми дослідження.

1.2.1. Дослідження Нін Юй метафор мислення китайською мовою

У дослідженні Нін Юй обговорює метафори мислення, особливо в англійській та індоєвропейських мовах, де центральна метафора обертається навколо концепту «розум – це тіло»²⁹. Ця широка і всеосяжна метафора включає різні первинні метафори, створюючи складну метафоричну систему. До цих основних метафор відносяться «мислення — це рух», «мислення — це сприйняття», «мислення — це маніпуляція об'єктами». Ця метафорична система побудована на загальних зіставленнях власних особливих випадків.

Наприклад, під метафорою «мислення — це маніпуляція об'єктами», Нін Юй пропонує кілька прикладів китайською мовою, таких як 思想交流 «обмін думками», 思想火花 «іскри думок» та 挖空心思 «копатись в думках». Ці висловлювання розкривають психічні асоціації метафори. Він пояснює, як думки та ідеї можуть «обмінюватися» або генерувати «іскри». Мислення можна порівняти з «видобуванням» думок чи ідей, і «пучок думок» може тиснути на розум³⁰. Більш того, думки можуть заплутуватися, як «вузли», потенційно

---

²⁹ Нін Юй 2003, 142

³⁰ Нін Юй 2003, 143

заважаючи мисленню. Старі ідеї та концепції можуть «пов'язувати» розум, обмежуючи його функції.

Нін Юй також наводить приклади метафор «мислення — це їжа», у тому числі 精神食粮 «духовна їжа» (їжа для розуму) та 如饥似渴 «гнатись за ідеями з великою жагою» (вказує на прагнення придбання ідей).

Його аналіз метафори «мислення — це рух» передбачає, що мислення концептуалізується як фізична активність, що включає рух у просторі. Він спирається на Лакоффа і Джонсона, які вважали, що мислення схоже на рух, ідеї порівнюються з місцями, розум зображується як сила, а раціональна думка порівнюється з рухом, який узгоджується з силою розуму. Відповідно до цього, нездатність думати означає нездатність рухатися, а «лінія думки» стає шляхом³¹.

Дослідження Нін Юй проливає світло на різні процеси, що відбуваються всередині метафори. Він показує, що, як і у випадку з просторовим рухом, метафора включає відправну точку, шлях і кінцеву точку. Наприклад, успішне мислення починається з початкової точки, проходить свій шлях певним визначеним шляхом і досягає бажаної кінцевої точки.

Він також підкреслює, що цей рух можна віднести або до мислячої людини, або до її думок/розуму.

Щоб проілюструвати метафору «мислення - це рух», Нін Юй включає такі вирази китайською мовою, як 想到 (подумати; згадати; спасти на думку), 想通 (зрозуміти), 想出 (придумати; здогадатись), і 想开 (викинути з голови; не приймати її близько до серця).

Нін Юй також досліджує метафору «мислення — це бачення», наголошуючи на її зосередженості на результаті мислення, особливо на розумінні та знанні. Ця метафора тісно пов'язана з поняттями «розуміння — це бачення» і «знання — це бачення». У деяких випадках метафори бачення та

---

³¹ Нін Юй 2003, 144

мислення виявляють схожість один з одним, припускаючи, що мислення - це форма руху, здатна долати бар'єри³².

Він також згадує приклади, коли серце вважається локусом мислення, як видно з таких виразів китайською мовою, як 心思 (ідея, мислення, стан розуму), 心想 (думати) та 心算 (розраховувати в голові).

Нін Юй припускає, що віра в серце як локус мислення є культурною різноманітністю метафор мислення. Це суперечить західному переконанню, що серце, пов'язане з емоціями, сильно відрізняється від розуму, який є місцем думок.

Він наголошує, що спільність мандаринської та англійської мов у передачі просторового руху та бачення в сферу мислення підтверджує уявлення про те, що ці метафори за своєю суттю концептуальні та вкорінені у загальному людському досвіді.

Дослідження Нін Юй дозволило зробити деякі важливі висновки. Він виділяє основні метафори мислення та демонструє їх існування на універсальному рівні. Однак він визнає, що лінгвістичне значення цих метафор мислення відрізняються в китайській мові від інших мов через культурні відмінності. Він також підкреслює, що в китайській мові локус мислення часто приписується серцю, а не мозку через особливе поняття серця в китайській культурі³³. Проте дослідження Нін Юй, хоч і спрямоване на подання «того, як кажуть китайці», засноване на джерелах, що охоплюють різні періоди часу та різне походження, які можуть не повністю відображати переважаючі тенденції у метафорах мислення у реальному мовленні.

1.2.2. Способи впливу мови на мислення

Дослідження Лери Бородицької показує вплив мови на моделі мислення, зокрема порівнюючи, як носії інших мов порівняно з китайською концептуалізують час за допомогою серії експериментів. Її основний аргумент полягає в тому, що представники інших мов думають і говорять про час по-

---

³² Лакофф і Джонсон 1999, 238

³³ Нін Юй 2003, 144

різному³⁴. Так, наприклад, в англійській мові під час обговорення часу переважно використовуються горизонтальні терміни, тоді як у мандаринській мові часто використовуються вертикальні описи. Вважається, що ця лінгвістична відмінність відображає те, як носії цих мов формують концепцію часу.

Бородицька порушує питання про наслідки цього мовного впливу на мислення. Вона розмірковує, чи може мислення змінитись, коли люди вивчають нові мови або коли поліглоти перемикаються між мовами в різних ситуаціях³⁵. Бородицька стверджує, що хоча певні аспекти часу, отримані з нашого безпосереднього досвіду, універсальні для всіх культур і мов, існують аспекти часу, які неможливо спостерігати у світі³⁶. Такі питання, як напрям часу — чи рухається час повз нас, чи ми рухаємося крізь нього — вирішуються за допомогою концептуальних метафор у мові.

В англійській мові для опису часу зазвичай використовуються поняття «перед/зад», що дозволяє нам вказати на добрі часи попереду або труднощі позаду. Терміни для упорядкування подій аналогічні тим, що використовуються для опису горизонтальних просторових відносин. У мандаринській мові також є просторові метафори часу вперед/назад з використанням таких термінів, як 前 (передній) та 后 (задній). Однак носії китайської мови систематично використовують вертикальні метафори для обговорення часу, використовуючи 上 (вгору) і 下 (вниз), коли йдеться про порядок подій, тижнів, місяців тощо. Для позначення подій, які відбувались раніше, використовується 上, а для опису подій, які трапляються пізніше, використовується 下.

Бородицька проводить експерименти, щоб продемонструвати, що когнітивні моделі мислення людини можуть змінюватись залежно від мови, яку вона використовує.³⁷ Бородицька показує, що носії китайської мови схильні думати про час вертикально, навіть коли розглядають англійські речення. Вік, в

---

³⁴ Бородицька, 2001, 1

³⁵ Бородицька, 2001, 4

³⁶ Бородицька 2001, 19

³⁷ Бородицька 2011, 335

якому людина починає вивчати другу мову, впливає на її когнітивні моделі мислення про час, при цьому більш раннє знайомство з нею призводить до значного впливу. Крім того, носії англійської мови можуть перейти від горизонтального до вертикального мислення, якщо вони почнуть обговорювати час, використовуючи вертикальні терміни. Ці результати показують, що мова грає вирішальну роль у формуванні звичного мислення людини³⁸.

Додаткові дослідження підтверджують міжлінгвістичні відмінності у тому, як люди по-різному сприймають звичні поняття в залежності від мови. Носії китайської мови схильні розташовувати час у вертикальних рядах, а носії англійської цього не роблять. Володіння певною мовою також впливає на те, як люди структурують свої думки про час, залежно від мови, яку вони використовують.

Експеримент, проведений Бородицькою, демонструє, що носії мандаринської мови адаптують свої уявлення про час по осях уперед-назад або вгору-вниз на основі метафор, які відклались в їх свідомості. Якщо вони стикаються з горизонтальними метафорами, вони з більшою ймовірністю будуватимуть уявлення часу спереду-назад, а якщо вони стикаються з вертикальними метафорами, вони з більшою ймовірністю використовуватимуть уявлення вверх-вниз. Є також свідчення того, що люди мають певні уявлення часу відповідно до просторово-часових метафор, присутніх у їхньому мовному середовищі, навіть при виконанні нелінгвістичних завдань.

Бородицька пояснює мовну концептуалізацію часу, вказуючи на ранній розвиток сприйняття ще до появи мови. Її дослідження виявило кілька ключових моментів, які стосуються дослідження:

- Абстрактні поняття можуть бути по-різному представлені в мові та способі мислення носіїв різних мов.

---

³⁸ Бородицька 2011, 335

- Мова формує мислення, а мови, які вивчають люди, можуть змінити їхній спосіб мислення. Отже, люди можуть думати по-різному залежно від мов, з якими вони знайомі.

- Як тільки шаблони мислення встановлені, вони застосовуються не тільки у мові, а й у немовних сферах, наприклад: жести, фізичні чи психічні представлення певних моделей.

Таким чином, дослідження Бородицької наголошує на тому, що мова може бути потужним інструментом для формування абстрактного мислення, особливо коли сенсорна інформація обмежена або непереконлива. У таких випадках, мови відіграють вирішальну роль, впливаючи на те, як їх носії сприймають світ і думають про нього.³⁹

1.2.3. Думати серцем і мозком

Продовжуючи тему дослідження Нін Ю щодо метафор мислення серця та мозку, Соня Пріцкер проводить дослідження, присвячене розмовній китайській мові. Вона досліджує використання цих метафор у записах розмов сорока дев'яти учасників, теми яких переважно стосувались психічного здоров'я⁴⁰. Пріцкер заглиблюється у поширеність цих метафор та їх конкретні типи.

Пріцкер зазначає, що саме серце частіше асоціюється з метафорами почуттів, тоді як одночасно і серце, і мозок часто метафорично використовуються для опису мислення. Показовим є те, що для вираження думок та почуттів 92% учасників використовують метафори серця, а 37%, окрім серця, ще й використовують метафори мозку. Цікаво, що Пріцкер зазначає, що жоден із учасників у своїх розповідях не згадував виключно метафори мозку.

Ось деякі ключові метафоричні приклади:

Серце/голова як вмістище думок і почуттів, наприклад, 我心想我是作家 – я (моє серце) вважає, що я – письменник .

---

³⁹ Бородицька 2001, 20

⁴⁰ Пріцкер 2007, 252

Серце/голова як досвід почуттів або діяльності думок, наприклад, 这脑子里总是想这个 – я завжди думаю про це в своєму мозку (голові).

Серце як душа, центр свідомості, наприклад, 确实从心里往外没有力量 – насправді, в мене немає ніяких сил (від мого серця).

Пріцкер підкреслює взаємозв'язок серця і мозку. Хоча серце відіграє більш помітну роль і може швидко впливати на когнітивні та емоційні аспекти мозку, обидва органи відіграють значну роль у процесах мислення та почуттів⁴¹.

Хоча Пріцкер зазначає, що метафори серця частіше використовуються для обговорення емоцій та думок, вона визнає, що співвідношення може відрізнитися при окремому розгляді мислення..

Також Соня Пріцкер припускає, що перехід до дослідження культурно обґрунтованих метафор всередині оповідальної структури має наслідки для майбутнього вивчення метафори та культури.⁴² Розуміння того, як метафори, взяті з багатьох культурних моделей, використовуються для розуміння та вираження досвіду, сприяє більш повному розумінню впливу культурних моделей на концептуалізацію.

1.2.4 Розрізнення емоцій і думок

Пенні Лі проводила дослідження подібно до Пріцкер, зосереджуючись на тому, як учасники концептуалізують почуття та думки. Однак її основною метою було дослідити, як люди класифікують та диференціюють різні слова, пов'язані з розумовою діяльністю⁴³. Це охоплювало такі слова, як «думати», «вірити», і «розглядати», а також емоційні терміни, такі як «любов», «ненависть», «повага», «бажання» та «страх».

Лі стверджує, що класифікація розумової діяльності на «почуття» та «думки», а також локалізація цих процесів у серці чи мозку можуть відрізнитися на індивідуальному рівні. У її експерименті було опитано носіїв англійської мови з різних країн для згрупування карток, що містять різноманітні шаблони

---

⁴¹ Пріцкер 2007, 258

⁴² Пріцкер 2007, 258

⁴³ Пенні Лі 2003, 247

мислення, і сформулювати свої міркування, чому певні слова були згруповані разом. Деяким учасникам також були задані питання, щоб розпочати дискусію на цю тему.

Дослідження показало, що словесна лексика мови, яка пов'язана з розумовою діяльністю, забезпечує структуру, яка дозволяє носіям мови будувати особисті та узгоджені моделі психічного досвіду. Однак, навіть коли категорії структурно подібні, вони внутрішньо можуть організовуватись по-різному. Дослідження також показує, що почуття сприймаються як такі, що охоплюють значну частину когнітивної сфери, включаючи емоції, наміри, бажання, споглядання, фантазування та приховані бажання.

Лі припускає, що якщо інтуїція широко представляє ментальні моделі носіїв мови, аналітичне мислення можна вважати визначеним і відокремленим від інших внутрішніх форм поведінки. І навпаки, почуття та інші види мислення, особливо споглядальну діяльність, більш важко визначити і відокремити одне від одного⁴⁴. Хоча процеси відчуття і мислення можна сприймати по-різному, вони значною мірою переплітаються в повсякденному житті. Крім того, навіть якщо стратегії міркування є повністю сформованими, їх ефективне застосування, ймовірно, залежить значною мірою від того, чи здатна людина на відчувати емоції.⁴⁵

Це дослідження передбачає, що в реальних людей з функціонуючою психікою емоції та почуття є невід'ємною частиною мислення. Отже, для поточного дослідження вкрай важливо розглянути категоризацію процесів мислення перед аналізом того, як ці процеси метафорично концептуалізуються.

1.2.5. Граматичні зміни семантики поняття «мислення»

Дослідник Менгісту Амбербер заглибився у проблему розділення між мисленням та почуттями, зосередивши увагу на граматичному кодуванні в амхарській мові⁴⁶. Це дослідження розходиться з підходом Пенні Лі, яка іноді

---

⁴⁴ Пенні Лі 2003, 247

⁴⁵ Пенні Лі 2003, 247

⁴⁶ Амбербер 2003, 4

уникала розгляду «базових дієслів», таких як «думати», «знати» та «відчувати», оскільки, вона вважала ці дієслова «очевидними кандидатами»⁴⁷. Навпаки, Амбербер концентрується на аналізі семантичних простих слів, особливо дієслова «думати», і тому, як воно зазнає трансформації в кореневій морфології амхарських дієслів. Цікавим є той факт, що він стверджує, що морфологічні зміни можуть змістити значення дієслова «думати» до понять, які можна співвідносити з зовсім іншими словами, такими як «відчувати», «планувати» або «аналізувати».

Амбербер дотримується гіпотези природної семантичної метамови (ПСМ) і розглядає дієслово «думати» як семантичне просте слово. В своєму дослідженні він детально аналізує і пояснює, як семантика дієслова змінюється при різних граматичних трансформаціях.⁴⁸

Наприклад, він демонструє, що додавання фрази може трансформувати значення слова «думати» на щось емоційніше, схоже на «занепокоєння». В іншому випадку каузативна конструкція з «думати» приймає значення, подібне до «звертати увагу» або навіть «рекомендувати», тоді як інший варіант може означати «викликати занепокоєння» або «бути прийнятим до уваги». Амбербер наводить додаткові приклади, коли «думати» може набувати таких значень, як «намір», «планувати», «бажати», «розраховуватися» тощо. Це також підтверджує твердження, що «обчислення» є одним із метафоричних виразів мислення поряд із «зважуванням», «спостереженням» та «бажанням».

Це дослідження підкреслює стійкий зв'язок між граматиною та значенням. Це показує, що навіть фундаментальні семантичні примітивні слова, такі як «знати», «думати» можуть піддаватися граматичним трансформаціям, які стирають семантичну різницю між дієсловами, що позначають мислення, та дієсловами, що виражають емоції чи інші стани. Незважаючи на те, що відмінності у значеннях дієслів зберігаються, це дослідження доводить, що категоризація слів за категоріями мислення та почуттів є досить гнучкою.

---

⁴⁷ Пенні Лі 2003, 248

⁴⁸ Амбербер 2003, 198

Висновки до розділу 1

Таким чином, дослідження, яке обговорюється в цьому розділі, підкреслює кілька важливих аспектів, які слід враховувати при аналізі метафор:

-Концептуальні метафори втілюються, оскільки вони є відображенням нашого досвіду на абстрактні концепції. Первинні метафори, які виникають за допомогою життєвого досвіду, можуть бути універсальними чи майже універсальними.

-Культурний контекст і деталі метафори так само важливі, як і основна «скелетна» структура.

-Метафоричні структури мають сенс, вони впливають на те, як ми ставимося до якихось концепцій і змінюють наш досвід. Отже, використання різних метафор означає не тільки різну концептуальну структуру, а й різне сприйняття світу.

Мова значно впливає на наші розумові процеси, формуючи те, як ми концептуалізуємо абстрактні поняття. Вивчення різних мов може змінити наше мислення щодо певних концепцій.

Універсальні метафори мислення можна знайти в китайській та інших мовах. Проте мовні висловлювання та конкретні аспекти метафор часто розходяться.

Мислення можна концептуалізувати як поняття, що знаходиться в серці (в китайській мові) або в мозку, але багато мов демонструють, що розрив між мисленням і почуттями досить незначний і може бути легко перекритим.

Граматика грає ключову роль в концептуалізації таких понять, як мислення, дозволяючи трансформувати значення слів, іноді переміщуючи їх із сфери мислення до сфери почуттів. Дуже важливо досягти правильного балансу між універсально використовуваними та конкретними культурними метафоричними варіаціями.

Розділ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ МЕТАФОР МИСЛЕННЯ В СУЧАСНІЙ КИТАЙСЬКІЙ МОВІ

2.1. Метафори мислення в корпусах сучасної китайської мови

У цій частині дослідження буде проведений аналіз метафор, пов'язаних з мисленням. Особлива увага буде приділятися методології та процесу дослідження, детально буде розглядатись 想 в розмовній китайській мові, а також будуть розглядатись інші слова для позначення мислення, зокрема 觉, 觉得 тощо.

2.1.1. Методологія та процес дослідження

Щоб забезпечити точність результатів та охопити різні мовні контексти, дані для цього дослідження було взято з кількох сучасних баз даних китайської мови. Пошук по корпусу для цієї статті включав два етапи, перший з яких детально описаний у цьому розділі з упором на розмовні дані з різних корпусів китайської мови, знайдених на просторах китайського інтернету, зокрема на сайті національної академії Китаю Сініки. Пошук у цьому корпусі проводився за ключовими термінами, пов'язаними з розумовою діяльністю, включаючи 想 xiǎng, 认 rèn, 认为 rènwéi та 觉得 juéde у розмовній китайській мові. Ці конкретні ієрогліфи були обрані тому, що вони зазвичай використовуються для вираження різних аспектів розумової діяльності, охоплюючи односкладові та складні слова, а також різні граматичні комбінації.

Важливо усвідомлювати певні обмеження, які під час пошуку у базі даних. Так, наприклад, пошук символів у голосовій базі даних неможливий, що унеможливило вивчення певних слів, коли вони граматично розділені суфіксами та іншими лінгвістичними елементами. Були спроби розгляду та аналізу інших слів, таких як 看 kàn («бачити», «думати»), 思 sī, 思考 sīkǎo. Проте 看 було виключено, оскільки більшість його випадків були не пов'язані з мисленням чи когнітивними процесами, що робило комплексний аналіз досить складним. 思 було опущено, оскільки воно з'явилося як окреме слово, що використовується майже виключно в класичній китайській мові, а не виступало як частина слів,

пов'язаних з мисленням. Тому 思 та 思考 були замінені на 认 і 认为, які також позначають когнітивні процеси, хоча і з деякими смисловими відмінностями від 想.

Потім результати, отримані в результаті пошуку лінгвістичного корпусу, були ретельно вивчені, і зі списку виразів були обрані концептуальні метафори. Варто зазначити, що приклади були взяті безпосередньо з джерел в їх оригінальному стану, а отже, вони можуть містити певні помилки чи недоліки. Вирази, пов'язані з мисленням, були поділені на дві групи: метафоричні та неметафоричні. Дані, що містять концептуальні метафори мислення, були додатково класифіковані на основі частоти того, як часто вони зустрічаються та конкретні типи використовуваних метафор. Аналіз метафор проводиться на основі найбільш поширених метафор, щоб проілюструвати, як вони впливають на психіку тих, хто говорить про мислення і які відмінності це за собою тягне. Крім того, обговорюються конкретні аспекти, у тому числі чому певні метафори або схеми зображень більш поширені, ніж інші, і фактори, які могли вплинути на їх збереження в мові.

Примітно, що значна кількість метафоричних висловів про мислення передбачає приєднання до дієслова результативного складу. Результативні морфеми, які дослідники Спроат і Ши описують як найбільш продуктивний клас дієслівних слів в китайській мові, додають семантичне значення дієсловам за допомогою суфіксації, включають такі поняття, як:

进 jìn – входити

出 chū – виходити

起来 qǐlái – починати

回 huí – повертатись

过 guò – через, повз

开 kāi – відкривати

完 wán – закінчувати

到 dào – досягати

好 hǎo – хороший, закінчений

死 sǐ – вмирати

见 jiàn – бачити

清楚 qīngchu – ясно

Конкретне значення, що передається цими результативними морфемами, залежить від дієслова, з яким вони поєднуються.

Важливо підкреслити, що в даний час є обмежені дослідницькі дані про частоту метафор у виразах, пов'язаних з мисленням як в китайській, так і у інших мовах. Хоча в дослідженні Соні Пріцкер використовувалися деякі дані, що дозволяють припустити, що метафори серця і мозку переважають серед тих, хто розмовляє китайською мовою, однак відсутні повні дані щодо кореляції між неметафоричними та метафоричними виразами та як часто використовуються метафори мислення, в яких ключовим елементом є серце чи мозок, у порівнянні з іншими метафорами.

У роботі Еліс Дейн्यान коротко згадує в своїй роботі посилання на частоту метафоричних і прямих значень слів у різноманітних дослідженнях. Однак ці посилання часто не підкріплені емпіричними даними. Отже, щоб робити значні висновки про використання метафор та концептуалізації мислення, дуже важливо ґрунтуватись на реальних мовних даних.

2.1.2. 想 в розмовній китайській мові

Одне з центральних питань, якими керувалися при пошуку даних, стосувалося конкретного вибору метафор у сфері мислення, як загалом, так і більш конкретно, у розмовній китайській мові. Попередня гіпотеза полягала в тому, що метафори, пов'язані з дієсловами на позначення мислення, хоч і мають фундаментальну схожість, можуть демонструвати різницю між усною та письмовою формами мови. Це було очікувано через доступність деяких метафор. Точніше, очікувалося, що первинні метафори будуть більш поширені в розмовній мові через їхню тісну відповідність з повсякденним життєвим досвідом, таким як контейнери, шляхи та напрямки. Первинні метафори - це ті,

які часто проявляються у повсякденному житті і тому є легко доступними. Також прогнозувалося, що діапазон метафоричної вибірки в розмовній мандаринській мові буде дещо обмеженим, оскільки первинні метафори, тісно пов'язані із загальними поняттями, закріплюються через нейронні зв'язки та часто активуються несвідомо. І навпаки, очікувалося, що складні метафори будуть менш поширені в розмовній мові, оскільки вони вимагають більшої когнітивної обробки і, отже, менш доступні під час безпосередньої розмови.

Пошук екземплярів ієрогліфу «想» (xiǎng, думати) в Корпусі розмовної китайської мови Ланкастера, Лос-Анджелеса загалом показав 1371 збіг. Пошук даних показав, що серед значної кількості висловів, пов'язаних із мисленням, понад 24% виявились метафоричними. Примітно, що більшість цих концептуальних метафор мали первинний характер і включали такі метафори, як «мислення – це рух», «мислення – це бачення» та «кількість – це якість».

У метафорах «кількість – це якість» поняття кількості, зазвичай пов'язане з конкретними речами (наприклад, дві ложки, багато людей), використовується для представлення якостей абстрактних понять (наприклад, «У мене мало часу», «багато думаю»). Найчастіше \ метафорами мислення, які зустрічались (близько 11%) були метафори, які стосуються категорії «кількість – це якість». У всіх випадках якість абстрактного поняття мислення виражається у кількості, при цьому використовуються різні засоби передачі цієї кількості. Нижче наведено приклади та пояснення з підкресленими кількісними виразами:

a) 我 想一下，三十号走，啊？

wǒ xiǎng yīxià, sānshí hào zǒu, a?

Я просто подумав, що ми виїжджаємо 30-го, чи не так?

b) 我 想想 算了，大概也没什么必要了。

wǒ xiǎng xiǎng suànle, dàgài yě méishénme bìyàole.

Я добре це обдумав. Забудьте про це, напевно, в цьому немає потреби.

c) 我 一想 你昨天晚上打给我，我想呀你挺好。。。

wǒ yī xiǎng nǐ zuótiān wǎnshàng dǎ gěi wǒ, wǒ xiǎng ya nǐ tǐng hǎo...

Коли я думаю про те, що ти зателефонував мені учора ввечері, я думаю, ти справді милий...

d) 多想 点儿 别的 办法.

duō xiǎng diǎn er bié de bànfǎ.

Подумай більше про інші способи.

Як видно з вищенаведених прикладів, кількість процесу мислення реалізується шляхом повторення тих самих слів, як показано у прикладах 想想 (обдумати), використовуючи слова виміру та числа, як у 一下 уіхія (трохи) та 一想 (подумати) або використання таких слів, як 多 (більше), 多想 (більше думати). У всіх випадках для вираження абстрактного поняття мислення використовується або дублювання слів, або слова, що використовуються для вимірювання фізичної величини. У цій метафорі «розмір» або «кількість» такого абстрактного поняття, як мислення, відображає його важливість і безперервність.

Мислення як метафора руху або шляху є другою найпоширенішою метафорою, яка зустрічається в корпусі розмовної мандаринської мови. На них припадає 5% усіх вживаних виразів і 20% усіх метафоричних випадків. Хотілось

би підкреслити, що в той час як «мислення — це рух» є універсальною метафорою, яка загалом описує рух до пункту призначення, місць у просторі, однак окремі приклади з розмовної мандаринської мови показують, що існує не просто лінійний рух, а велика різноманітність деталей, які описують цей рух. Зокрема, багато випадків є в тривимірному описі руху. Ось декілька прикладів:

a) 我 现在 才 想 起来。。。。

wǒ xiànzài cái xiǎng qǐlái...

Це тільки зараз спало на думку.

b) 最 主要 在 你们 思想 上。。。。 zuì

zhǔyào zài nǐmen sīxiǎng shàng...

Найголовніше, у вашому мисленні...

c) 他们 都 觉得 很 那个 想 不通.

tāmen dōu juéde hěn nàgè xiǎng bùtōng.

Усі вони відчували, що так і не зможуть цього зрозуміти.

d) 什么事情你要东想西想...

shénme shìqíng nǐ yào dōng xiǎng xī xiǎng...

Про що вам знову і знову потрібно думати?

e) 我本来 一直想 五月初，学校结束以后，我要去找他。

wǒ běnlái yīzhí xiǎng wǔ yuèchū, xuéxiào jiéshù yǐhòu, wǒ yào qù zhǎo tā.

Спочатку я думав відвідати його, коли закінчиться школа на початку травня.

f) 我们都在 想反正在想 啦。

wǒmen dōu zài xiǎng fǎnzhèng zài xiǎng la.

Ми всі думали й думали про це знову і знову.

З наведених вище прикладів ми можемо помітити, що рух вгору та в напрямку до мовця означає пригадування чогось із пам'яті, наприклад 想起来 (пригадувати). У метафорі 思想上(в думках) думки «розташовані вгорі». У 想不通 (не могли зрозуміти) рух «через», застосований до мислення, означає розуміння. Спрямування мислення або на схід, і на захід (або вліво і вправо як у 左想右想 (обдумувати), ще один поширений приклад), представляє його повторювану природу, мислення знову і знову, як у 东想西想 (фантазувати). З іншого боку, рух по прямій лінії в мисленні, як у 一直想 «одна пряма думка» представляє його безперервність, тоді як мислення спереду та назад може означати розгляд чогось під різними кутами, як у 反正在想 «мислити назад і вперед». Загалом приклади показують, що метафори, які використовуються в розмовній мандаринській мові, змінюють значення абстрактного та загального поняття «думати», щоб підкреслити певні аспекти мислення, а іноді навіть перетворюють його на щось, що здається іншою когнітивною функцією, як-от «згадати». «Мислити — це бачити» — ще одна метафора, на яку припадає 3,3% усіх прикладів. Ця метафора демонструє, як мислення розглядається в термінах бачення, але до цього входять не лише вирази, які включають 看 (бачити) і

характеристики бачення, наприклад, чітке чи розмите (清楚 qīngchū, 模糊 móhu). Вона також включає вказівні займенники, такі як 这么 (цей) і 那么 (той), а також слово 想象 (уява), яке, якщо читати ієрогліфи окремо, означало б «образи мислення», отже, припускаючи його зв'язок із баченням. Нижче наведено декілька прикладів метафори «мислити — це бачити» та пояснення до них:

a) 所以你要想清楚，哈。

Suǒyǐ nǐ yào xiǎng qīngchǔ, hā.

Ось чому вам потрібно це прояснити/продумати.

b) 就是这么想那一次...

Jiùshì zhème xiǎng nà yīcì...

Ось як я думав (про це) в той час...

c) 没有你想象这么可怕。

Méiyǒu nǐ xiǎngxiàng zhème kǐpà.

Це не так страшно, як ви собі уявляєте.

Ясність та якість картинки, яка спостерігається через зір, є розширенням основної метафори «мислити — це бачити», продемонстрованої на прикладі 想清楚 (чітко думати). У голові створюється «образ» думки, який дозволяє мовцеві сказати 这么想 (думай так), ніби вказуючи на об'єкт для порівняння. Цей випадок метафори дуже схожий на речення з 想象 (фантазувати), де ментальний образ із уяви порівнюється з образом, який спостерігається в реальному житті. Цікаво, що конструкція слова 想象 передбачає, що воно означає «мислення образами».

Іншою важливою метафорою для мислення є метафора контейнера, яка досить часто зустрічається в китайській мові, приблизно 2,2% від загальної кількості випадків. Існувало два основних випадки метафори: опис способу мислення та місця мислення. Як правильно зауважує Нін Юй, серце зазвичай вважається місцем мислення, хоча голова функціонує поруч із метафорою серця. Важливо, що пошук даних розмовної мандаринською мовою не показав жодного

випадку, де голова зустрічається як місце для мислення, що свідчить про те, що метафора серця насправді має бути більш поширеною. Ось ще декілька прикладів нижче:

a) 关键 是 心里 是 怎么 想 。

guānjiàn shì xīnlǐ shì zěnmē xiǎng.

Важливим є те, як ви про це думаєте.

b) 想 什么 心事 啊 ?

xiǎng shénme xīnshì a?

Про що ти думаєш?

Можна побачити, що в першому прикладі мислення відбувається «всередині» серця (心里), тоді як у другому думки «належать» серцю, «серцеві речі» (心事). Подібно до висновків Соні Пріцкер, дослідження показує, що серце іноді функціонує як показник досвіду, де воно виконує дію мислення:

c) 我 心想 算了，不 给 他们 打了。wǒ

xīn xiǎng suànle, bù gěi tāmen dǎle. Моє

серце думає, забудь, не дзвони їм.

d) 他 就 觉得 心老 想了，哎哟，可能 不是。

tā jiù juéde xīn lǎo xiǎngle, āiyō, kěnéng bùshì.

Він відчуває, що його серце завжди думає, напевно це не правильно.

У наведених вище прикладах серце виконує роль посередника, зокрема в останньому прикладі зрозуміло, що мовець виконує першу дію 觉得 (відчуття/мислення), тоді як серце відповідає за основну дію 想 (мислити).

Інший випадок метафори-контейнера реалізується за допомогою граматичного результативного дієслова 出来 (виходити) та 开(відкривати), які використовуються з 想 (думати) і показує напрямок і спосіб мислення, наприклад:

e) 然后 又 想出 一个 办法 来。

ránhòu yòu xiǎng chū yīgè bànfǎ lái.

Потім знову я придумав іншу ідею.

f) 想的开一点，你，你也根本不用去管他。

xiǎng de kāi yīdiǎn, nǐ, nǐ yě gēnběn bù yòng qù guǎn tā.

Заспокойтесь, вам до нього взагалі не повинно бути діла

У першому прикладі 出来 (вийти) – це схема контейнера, думки/ідеї «виходять» із серця, розуму подібно до речей (наприклад, подарунок), які виймають із контейнера (подарункової коробки). У другому речення 开 (відкривати) означає «не сприймати речі надто близько», «заспокоїтись». Цю метафору можна представити таким чином:

- серце, розум - це контейнер;

- думки - це речі в контейнері.

- доставати речі, укладені у контейнер - це звільняти думки, які там зберігаються.

Загалом, «контейнерні» метафори характерні не лише для дієслова 想, але й для більшості слів і виразів про мислення та почуття. Тому відображення можуть бути розширені далі залежно від ситуації та досліджуваних виразів.

Ще однією метафорою для мислення, яка становить 1,2% усіх випадків, є «мислення — це маніпулювання об'єктами». У цій категорії можна знайти метафори, які описують мислення як дію, що виконується над фізичним об'єктом, або розглядають саме мислення або думку як фізичний об'єкт. Наприклад:

a) 我再给你想办法打。

wǒ zài gěi nǐ xiǎng bànfǎ dǎ.

Я придумаю інший спосіб, щоб зателефонувати тобі знову.

b) 我的新想法就这个。

wǒ de xīn xiǎngfǎ jiù zhè gè.

Це моя нова ідея.

c) 而且现在跟这个台湾 - 接触的思想新的东西也不少。

erqiě xiànzài gēn zhè gè táiwān - jiēchù de sīxiǎng xīn de dōngxī yě bù shǎo.

Більше того, є багато нових ідей та нових речей, з якими я зіткнувся в Тайвані.

У першому прикладі 办法打 (спосіб зателефонувати), про який подумав мовець, виражається за допомогою 给 до адресату, так само, як можна комусь передати фізичну річ. У другому реченні думка/ідея представлена як 新 (нова), що може припустити, що думка розглядається як фізичний об'єкт, який має такі якості, як старий/новий. У третьому 接触的思想 (думки, з якими зіткнувся) припускають, що думки розглядаються як речі, з якими вступають у контакт.

Загалом, можна спостерігати певну послідовність інтерпретації метафор, і можна визначити наступні особливості метафор «мислення – це рух» в китайській мові:

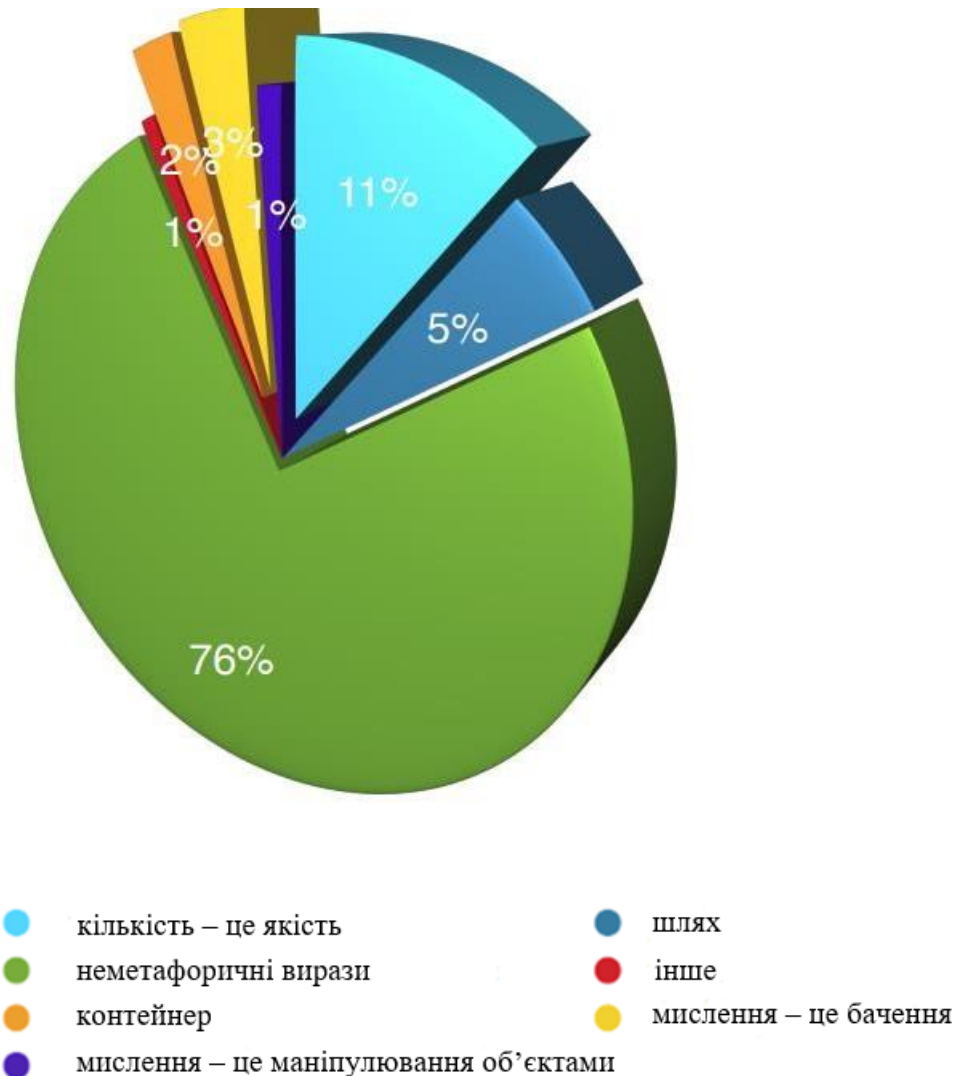
- розуміння зображується як наскрізний рух;
- пригадування чогось пов'язане з рухом вгору та наближенням;
- безперервне мислення – це неперервна пряма;
- повторення думок – це напрям в протилежні сторони (вліво і вправо, на схід і на захід);
- генерування ідей можна порівняти з їх появою (наприклад, з контейнера);
- звернутись до більш легковажного підходу чи припинити ставитися до чогось занадто серйозно — це те ж саме, що і 开 (відкрити щось).

Таким чином, хоча відсоток кожного випадку метафори мислення, можливо, не є високим, сукупні результати пошуку дозволяють припустити, що значна частина виразів, пов'язаних з мисленням, реалізується метафорично. Серед цих метафор найбільш поширені «мислити – це рухатись» і «мислити – це бачити». Хоча ці метафори мають універсальні характеристики, їх конкретні відображення в мандаринській китайській мові часто різні, а в деяких випадках навіть інтегровані в граматику мови, як це спостерігається в таких результативних морфемах, як 出来 (виходити) і 起来 (вгору, в напрямку до мовця).

На діаграмі 1 показані метафори мислення в корпусі розмовної китайської мови, згруповані за їх типами та частотою. Діаграма показує, що діапазон метафор відносно обмежений, проте загальна кількість метафоричних виразів

дуже велика. Однак таке часте вживання метафор у корпусі можна пояснити частим вживанням слова 想 та його адаптованістю у поєднанні з різними структурами та граматичними компонентами. Чи справедлива та сама закономірність для інших слів, пов'язаних з мисленням, буде розглянуто в цій роботі пізніше.

Діаграма 1. Метафори мислення з «想» у розмовній китайській мові

2.1.3. Інші слова для позначення мислення

Наступним кроком у цьому дослідженні був розгляд декількох інших найбільш поширених дієслів для мислення: 觉 jué (думати, відчувати, розглядати), 认 rèn (усвідомлювати, думати), 觉得 juéde (розглядати, думати про щось), 认为 rènwéi (думати, вірити). Важливо зауважити, що у випадку 觉得 значення часто змінюється між поняттями «відчувати» та «думати». Тому, хоча

інколи зміна значення помітна і її можна легко виявити, як у випадку з 我觉得冷 (Я відчуваю, що мені холодно), в деяких інших випадках це може бути не таким зрозумілим: 我觉得我是个妈妈 («Я думаю/відчуваю, що я хороша мати»). Семантична неоднозначність 觉得, яка дозволяє сприймати його і як мислення, так і почуття. Тому в цій статті розглядаються всі випадки вживання дієслів, вважаючи, що вони справді описують певний вид розумової діяльності, яку можна класифікувати як мислення.

Загалом результати пошуку в корпусі розмовної китайської мови таких слів, як 觉, 觉得, 认 та 认为 вказують на помітно нижчу частоту використання метафор. Таке скорочення вживання в першу чергу пояснюється їх обмеженою семантичною і граматичною гнучкістю. Наприклад, 我觉得, 我认为 супроводжуються предикативною додатковою фразою, яку вони пояснюють:

a) 我们 觉得 他们太死板。

wǒmen juéde tāmen tài sǐbǎn.

Ми вважаємо, що вони занадто консервативні.

b) 我 认为 一个人完全可以完成。

wǒ rènwéi yīgè rén wánquán kěyǐ wánchéng.

Я думаю/вважаю, що одна людина, безперечно, може це зробити

В реченнях опис значення дієслова зазвичай знаходиться перед дієслівною фразою і виступає в ролі обставини:

c) 我 心里觉得 安排得还挺好的。

wǒ xīnlǐ juéde ānpái dé hái tǐng hǎo de.

(У серці) я вважаю, що склав гарну домовленість/план.

d) (从)个人表现 方面, 我们评判 认为。。。

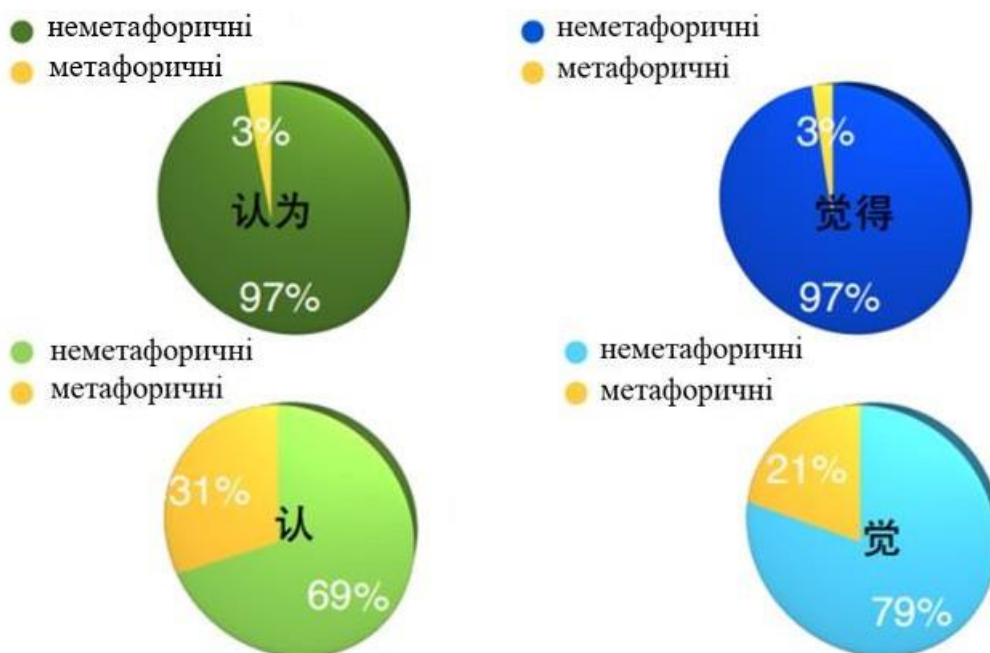
cóng gèrén biǎoxiàn fāngmiàn, wǒmen píngpàn rènwéi ...

З точки зору особистої поведінки, наш суддя вважає, що...

Через граматичні та семантичні обмеження частота вживання метафоричних виразів є доволі низькою: 3% для 认为, 2,5% для 觉得, 25% для 觉

і 31% для 认 (дивіться діаграму 2). Результати підтверджують наведене вище спостереження про те, що граматична функція дієслова впливає на частоту його метафоричного вживання (однокореневі дієслова, як правило, використовуються в метафоричних виразах до 10 разів частіше, ніж багатоскладові).

Діаграма 2. Частота метафор у 认为, 觉得, 觉, 认

Як ми бачимо з діаграми вище, частота метафор для 觉得 та 认为 приблизно в десять разів менша, ніж для 觉 і 认 . Однак важливо розглянути метафори у всіх можливих випадках. Типи метафор для дієслів представлені нижче.

Метафори мислення для 认为 та 觉得. Корпусні результати для 觉得 та 认为 показують, що домінують дві метафори, які займають від 40% до 60% усіх метафоричних випадків. Це метафори контейнера та шляху. У випадку 觉得 дві метафори розподілені майже порівну: 52% для метафори контейнера та 45% для метафори шляху. Однак для 认为 метафора шляху займає 60%, тоді як метафора контейнера лише 10%. Ось декілька прикладів метафор шляху та контейнера для 觉得 та 认为 :

контейнер, 觉得:

a) 心里觉得没有底了。

xīnlǐ juéde méiyǒu dǐle

У своєму серці, я не відчував впевненості.

b) 我觉得特满足。

wǒ juéde tè mǎnzú.

Я відчуваю себе дуже задоволеним.

c) 都从心眼里觉得自己错了。

dōu cóng xīnyǎn lǐ juéde zìjǐ cuòle.

Кожен в глибині душі відчував, що вчинив неправильно.

шлях, 觉得:

d) 反正觉得他应该比我强。

fǎnzhèng juéde tā yīnggāi bǐ wǒ qiáng.

Так чи інакше я думаю/вважаю, що він має бути сильнішим за мене.

У першому прикладі 里 (всередині) та 底 (внизу) показують, що серце виступає в ролі контейнера. У цій метафорі передбачається, що контейнер пов'язаний з концепцією впевненості. У другому прикладі індикатором метафори контейнера є 满足 (задоволений), що також можна перекласти як «наповнений», посилаючись на «заповнення чимось» — це так само, як контейнер можна наповнити, наприклад, рідиною. Цікаво, що в третьому речення метафора контейнера стосується не лише серця чи розуму, а й очей. Здається, що очі певним чином пов'язані з розумом, тому кажуть, що люди відчувають/мислять «серцем і очима» (从心眼里). У останньому прикладі, 反正 (передня і задня сторона, так чи інакше) вказує на просторову природу мислення в реченні.

шлях, 认为:

a) 西方人 一向认为 阻挠 夫妻 团聚...

xīfāng rén yīxiàng rènwéi zǔnáo fūqī tuánjù...

Жителі Заходу завжди вважали, що запобігання возз'єднанню сім'ї...

b) 我个人 认为 而且我 认为 到了我们新的世纪...

wǒ gèrén rènwéi érqǐě wǒ rènwéi dào le wǒmen xīn de shìjì...

Я особисто вважаю, що в нашому новому світі...

контейнер, 认为:

c) 心里 指不定 认为 我们 占了多少 便宜。

xīnlǐ zhǐ bùdìng rènwéi wǒmen zhànle duōshǎo piányí.

(У серці) ви, напевно, вважаєте, що ми отримали велику перевагу.

Що стосується метафори шляху в 认为, вона може бути показано за допомогою граматичного результативної морфемі 到 (прибувати), як показано у другому прикладі. Іншим прикладом є 一向认为 (одностороннє мислення/віра), як у першому прикладі, що пропонує інше відображення метафори «мислення – це рух»: рух в одному напрямку – це постійне мислення. Третій приклад показує загальне вираження метафори контейнера через використання прийменника 里. В третьому прикладі мислення описується як таке, що розташоване «в серці» (心里), хоча можливе вживання й інших виразів, наприклад, 心中 (у середині серця).

Інших метафор для 觉得 та 认为 дуже мало, кожна з них має лише один або два приклади. З 认为 зустрічалася лише метафора «мислення — це маніпулювання об'єктом», що можна побачити в прикладі нижче через використання слова 挑 (вибирати), у та 反过来说 (з іншого боку):

a) 我 挑 一个 认为 最胜任的 来.....

wǒ tiāo yīgè rènwéi zuì shèngrèn de lái...

Я виберу один (приклад), який вважаю найкращим.

b) 可 反过来说 呢, 啊, 认为 过去 有这么 个 说法。

kě fǎn guòlái shuō ne, a, rènwéi guòqù yǒu zhème gè shuōfǎ.

Але, з іншого боку, я вважаю, що раніше був такий вислів.

Для 觉得 інші метафори зазвичай є поодинокими випадками «мислення – це їда», де почуття або емоції також мають смак, наприклад, 觉得特别苦 (відчувати гіркоту).

Метафори для 认 і 觉. Пошук метафор для 觉 та 认 здебільшого показав схожі результати з 觉得 та 认为, де найчастіше використовуваними є метафори шляху та контейнера. Зокрема, для 觉 метафора контейнера склали 80%, а решта 20% – це метафора шляху. Більшість випадків для метафори шляху представлені в комбінації 觉 з результативною морфемою 到:

a) 对, 我 觉到 美国 耶。

duì, wǒ jué dào měiguó yé.

Так, я в думках відчув Америку/дійшов до Америки.

На відміну від використання 到 з 想, яке обговорювалося раніше в цьому розділі і вказувало на значний зсув від «мислення» до «почуття», то 觉到 можна інтерпретувати в обох контекстах. Ця ж гнучкість стосується і метафори контейнера в 觉, тобто її можна сприймати як мислення (спостереження, усвідомлення) або почуття. Здебільшого цей аспект представлений в прикладах з 觉 та результативною морфемою 出, як показано у прикладах нижче:

контейнер:

b) 我 姨母 觉出 不对 了。

wǒ yímǔ jué chū bùduìle.

Моя тітка відчула/подумала, що щось не так.

c) 觉着 好象 心里 好象 非常 不 痛快。

juézhè hǎo xiàng xīnlǐ hǎo xiàng fēicháng bù tòngkuài.

Я (в своєму серці) відчуваю себе дуже нещасливим.

Як видно з наведених вище прикладів, обидва зіставлення, і 觉出 (відчуття/мислення) і метафора 心里 (в серці), яка зображує серце як контейнер для мислення, ще раз демонструють, що метафора контейнера регулярно використовується з дієсловами мислення в розмовній китайській мові.

Для 认 метафора «мислення — це маніпулювання об'єктами» використовується найчастіше, на неї припадає 33% усіх метафор:

a) 可惜 有些 字 认不得。

kěxí yǒuxiē zì rèn bùdé.

На жаль, (я) не можу згадати/розпізнати деякі ієрогліфи.

b) 我没计划，连字也认不全还订计划？wǒ

méi jìhuà, lián zì yě rèn bùquán hái dìng jìhuà?

У мене немає плану, як (я) можу скласти план, якщо я навіть не знаю всіх ієрогліфів?

Як показує приклад вище, акт запам'ятовування розуміється як «отримання» чогось (ймовірно, уявного образу об'єкта чи людини). Ця семантична та граматична особливість схожа на інше китайське дієслово 记 (пам'ятати), де дієслово 记 означає дію запам'ятовування, а 记得 означає успішний результат запам'ятовування. Можна зробити висновок, що в рамках метафори «мислення – це маніпулювання об'єктом», мабуть, існує концепція, яку можна прирівняти до «успішне розпізнавання – це отримання чогось».

Ще одна часто вживана метафора – це метафора контейнера, на яку припадає 28% випадків. При пошуку у розмовному корпусі китайської мови, усі метафори-контейнери для 认 представлені схемою просторового образу «виходити», яка глибоко впроваджена в граматику і тому використовується в мові переважно несвідомо, наприклад:

b) 罗玉现在都快认不出来了。

luō yù xiànzài dōu kuài rèn bù chūláile.

Зараз Ло Юй майже не впізнати.

Як показано в прикладі, розпізнавання когось концептуалізується як вилучення чогось, що приводить нас до метафори «розум — це контейнер для мислення».

Іншим випадком використання метафори с 认 є «розпізнавання — це фізичне зусилля», представлене такими виразами, як 难认 (важко впізнати) та 好认 (легко впізнати), що становить 22% випадків:

c) 比真是学外语还难，他不好认.....

bǐ zhēn shì xué wàiyǔ hái nán, tā bù hǎo rèn.

Це навіть важче, ніж вивчити іноземну мову, (це) нелегко запам'ятати...

Як показано в прикладі, запам'ятовування або розпізнавання чогось концептуалізується як фізична робота/дія, яку можна більш-менш «легко» виконати.

Метафора шляху, яка представляє просторову дію або місце (наприклад, точне положення/розташування), склала 18% випадків:

d) 字母能认下来。。。.

zìmǔ néng rèn xiàláí...

(Він) може розпізнавати літери.

e) 我认准了新电影啦。

wǒ rèn zhǔnle xīn yǐng yuètuán la.

Я точно впізнав новий фільм.

На цих прикладах ми бачимо, що акт запам'ятовування/розпізнавання концептуалізується як опускання, а зосередження думки на чомусь сприймається як розміщення чогось у точній позиції, беручи до уваги, що 准 (точний, правильний) загалом використовується, коли ми говоримо про точну/правильну просторову позицію, наприклад, посадити дерево посеред двору або повісити картину в правильному положенні на стіні.

Слід також зазначити, що пошук 认 в корпусі розмовної китайської мови враховує низку метафоричних виразів, де фізичне розпізнавання використовується для опису усвідомленого прийняття концепції чи відношення. До таких випадків належать 认命 rèn mìng (визнати/прийняти долю), 认帐 rèn zhàng (визнати/прийняти борг), 认她是我妈 (визнати її своєю матір'ю).

Загалом, результати пошуку в корпусі показали, що найчастіше вживані метафори для дієслів мислення (наприклад 觉, 觉得, 认 і 认为) є метафори контейнера та шляху, причому метафора контейнера зустрічається трохи частіше. Дивіться таблицю 3 нижче для ознайомлення з результатами та подальшого детального опису.

Таблиця 3. Варіації метафори в 觉, 觉得, 认 і 认为 у розмовній китайській мові

слова для мислення/ метафори	觉 jue	觉得 juede	认 ren	认 为 renwei
шлях	20%	45%	17%	60%
контейнер	80%	52%	28%	10%
мислення – маніпулювання об'єктами			33%	20%
мислення – це їжа		2%		
мислення – це фізичне зусилля			22%	10%

Як видно з результатів, представлених в таблиці, найпоширенішою метафорою для дієслів мислення є метафора контейнера, на яку припадає в середньому 49% усіх випадків. За нею йде друга за поширеністю метафора шляху, із середнім показником 35%. Метафора «Мислення — це маніпулювання об'єктами» зустрічається лише в 13% випадків, а інші дві виявлені метафори, «мислення — це їжа» і «мислення — це фізичне зусилля» зустрічаються рідше, з частотою менше 10%.

В результаті, дослідження показало, що на виникнення метафор в мові істотно впливає граматична і семантична гнучкість, яка дозволяє модифікувати дієслова мислення за допомогою граматичних суфіксів, додаткових фраз і слів, які надають більш детальну інформацію про них. Мислення зазвичай концептуалізується як таке, що знаходиться в серці. Метафора контейнера є найбільш часто використовуваною, на її долю припадає майже половина всіх метафоричних випадків, тоді як метафора шляху займає наступне місце за частотою, на неї припадає 35% випадків. Важливо, що приклади з корпусу для 觉 та 觉得 показали, що ці слова іноді використовуються як синоніми для вираження не тільки почуттів, але й мислення, і часто між ними стирається межа. Це доводить, що в китайській мові мислення та почуття можна розрізняти на певному рівні, але в багатьох конкретних випадках вони стають взаємопов'язаними.

2.2. Метафори мислення в інших сучасних корпусах китайської мови

У цій частині дослідження проводиться аналіз метафор, пов'язаних з мисленням, у трьох додаткових корпусах: корпусі сучасної китайської мови Академія Сініка, корпусі китайського Інтернету та Ланкастерському корпусі сучасної китайської мови. Хоча слова для пошуку здебільшого залишаються незмінними, ієрогліф 觉 (думати/відчувати, розглядати) було виключено з пошуку, оскільки велика кількість прикладів у трьох корпусах показала 觉 як частину 睡觉(сон), який не має відношення до поточного дослідження і тому був виключений.

Коли почався процес пошуку метафор, очікувалося, що різноманітність метафор у розмовній китайській буде більш обмеженим. Передбачається, що пошук метафор у трьох інших корпусах зможе показати більшу різноманітність метафор. Також, через збільшення кількості доступних метафор, може потенційно виникнути ситуація, яка може призвести до різного вибору метафор.

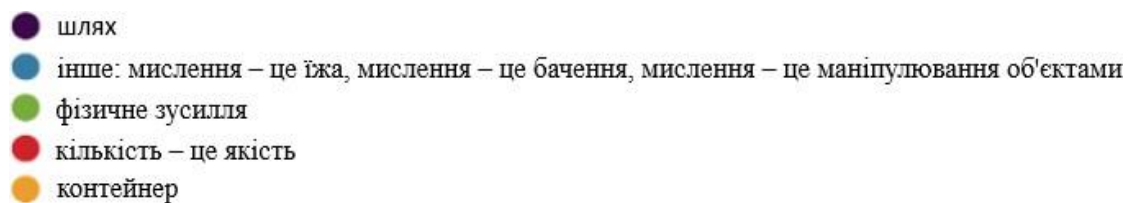
2.2.1. Метафори мислення для 想 у сучасному китайському корпусі

Пошук слова 想 за всіма трьома корпусами виявив загалом 6759 випадків, з яких 1418 були метафоричними (21%). Примітно, що загальна кількість метафор не зазнала істотних змін порівняно з результатами пошуку у корпусі розмовної китайської мови. Три переважаючі метафори залишаються незмінними: метафора шляху становить 41%, метафора контейнера – 19% та метафора «кількість – це якість» – 27%. Однак очевидно, що кількість останніх значно зменшилась, а ось метафори шляху, навпаки, збільшились.. Це узгоджується зі спостереженнями таких учених, як Саллі Райс, Домінік Сандра та Міа Ванреспайль, які зазначили, що деякі метафори згодом можуть втратити частину свого значення, еволюціонуючи в такі поняття, як «якісні та кількісні представлення, що приписуються уявному лексикону» і які сучасні оратори можуть сприймати як метафори. В результаті, такі метафори закріплюються в нашій підсвідомості та стають одразу доступними для використання у спонтанній усній мові. І навпаки, в письмовій мові, де час не піджимає,

допускається більша гнучкість висловлювання, що дає людям більше можливостей для обмірковування концепцій, які вони хочуть передати. Отже, «граматичні» метафори стають не такими актуальними та менш використовуваними.

Були також виявлені додаткові метафори, наприклад, пов'язані з фізичними зусиллями, що становлять 8% від загальної кількості, та інші метафори, що становлять приблизно 5% від загального числа. Ознайомтесь з діаграмою 4 нижче для більш детального ознайомлення з результатами.

Діаграма 4. Частота метафор для 想 у нерозмовних корпусах сучасної китайської мови

Хоча можна помітити, що у різноманітності метафор між двома пошуками в корпусах немає видимих змін, однак існує помітна різниця в нюансах та складності використовуваних метафоричних виразів. Деякі істотні зміни у поданні метафор, особливо у метафорах шляхів і контейнерів, будуть пояснені потім.

Хоча метафора шляху залишається однією з домінуючих метафор мислення, однак існують й інші аспекти руху у просторі. Поряд із такими прикладами, як 东西想, 想起来, 一直想, існують інші численні приклади знайдених виразів, які визначають такі аспекти метафори шляху:

напрямок:

- 想(向)前/后 xiǎng (xiàng) qián/hòu (думати про майбутнє/минуле)

- 一直想 yīzhí xiǎng (безперервно думати)

- 往最坏/好的地方想 yīzhí xiǎng wǎng zuì huài/hǎo dì dìfāng xiǎng (очікуй гіршого/найкращого)

- 去想 qù xiǎng (почати думати, думати)

- 回(来)想 huí (lái) xiǎng (знову повернутися до думки)

- 左(思)右想 zuǒ (sī) yòu xiǎng (постійно думати)

- 想下去 xiǎng xiàqù думати вниз (продовжувати думати)

Манера і швидкість мислення:

- 一步(一步)想 yībù (yībù) xiǎng (поступове мислення)

- 想过 xiǎngguò (завершити обдумування)

- 想通 xiǎngtōng (зрозуміти/перестати думати)

- 不停(地)想 bù tíng (de) xiǎng (безперервно думати)

- 快/慢慢想 kuài/màn man xiǎng (мислити швидко/повільно)

- 退一步想 tuì yībù xiǎng (подумати/розглянути під іншим кутом, подумати ще раз)

- 想得太远 xiǎng dé tài yuǎn (планувати занадто багато наперед)

- 反过来想 fǎn guòlái xiǎng (подумати з іншої точки зору)

- 一(方面)想 yī (fāngmiàn) xiǎng (думати з однієї точки зору)

Як ми бачимо з наведених вище прикладів, пошук зміг виявити багато інших аспектів метафори шляху. Такі елементи шляху, як просторовий вимір, рух у просторі, швидкість, манера руху (ходьба, крок тощо) співвідношенням з

поняттям мислення. Це збагачує концептуалізацію та вираження мислення, надає додаткову інформацію про це абстрактне поняття.

Що стосується метафор-контейнерів, то в той час як «серце — контейнер для думок» було найпоширенішою метафорою, однак були виявлені і випадки «голова — контейнер для думок» (193 приклади метафори серця проти 13 прикладів метафор голови). До метафор голови можна включити такі приклади:

满脑子想 mǎn nǎozǐ xiǎng (голова повна думок)

脑袋里想 nǎodai lǐ xiǎng (думати про себе/в голові)

脑筋里想 nǎojīn lǐ xiǎng (думати про себе/в голові)

З наведених вище прикладів ми бачимо, що метафора контейнера тут розширені, вони додають більше інформації про контейнер. Разом із приблизним розташуванням мислення «всередині голови», також існують метафори, які описують вміст голови (контейнера) як «забиту голову» або ж вказують на точне розташування думок «всередині голови».

Серед інших метафор контейнерів були виявлені деякі унікальні за значенням метафори:

窝蜂地想 wōfēng de xiǎng — Мислення, подібне до бджолиного вулика

Це більш складна метафора, яка описує групове мислення. Тут контейнером для мислення є не голова чи серце, а група людей, символом якої є бджолиний вулик. Щоб краще зрозуміти цю метафору, наведемо відповідності для метафори між бджолиним гніздом та головою.

мислення схоже на бджолиний вулик:

- вулик - це група людей
- бджоли – це люди
- бджоли виробляють шум, схожий на безладні думки людей
- рух бджіл відображає невпорядкований характер мислення.

Ще одна метафора, про яку варто згадати - це 再想法躲(ховатися в думках). У цій метафорі думки замінюють мислення. Це означає, що людина зайнята думками, щоб уникнути реальності. Цю метафору можна умовно розділити на 2

частини: певний усвідомлений суб'єкт мислення, і «я», що є прихованою особою, яка є фізичним втіленням та виконує певні соціальні ролі. Крім того, «Я» знаходиться «всередині» суб'єкта мислення. Метафору можна представити таким чином.

ховатися в думках:

- думки - це контейнер;
- людина - об'єкт в контейнері;
- приховування - це уникнення людей/реальності.

Більш того, деякі метафори контейнера підкреслюють аспект та ступінь глибини. Так, наприклад, перший приклад передає ідею «глибокого мислення», а другий приклад вводить поняття глибини шляхом додавання просторового поняття «рівня»:

深入地去想 shēnrù de qù xiǎng (думати глибоко)

更深一层地想 gēngshēn yīcéng de xiǎng (думати на один рівень глибше)

Ще одна метафора мислення, про яку варто згадати, стосується контейнера та поняття «мислення — це їжа». Наприклад:

想一吐心事 xiǎng yī tǔ xīnshì (сказати не подумавши/різко випалити)

Метафора передбачає «випльовування» думок із серця, розуму. Її можна представити наступним чином:

- серце, розум – це контейнер;
- думки – це їжа;
- серце, розум – це шлунок;
- звільнення від думок — випльовування/виливання думок.

Як згадувалося раніше, цей приклад включає як метафору контейнера з думками, що містяться в серці, розумі, так і метафору «думки – це їжа», що підтверджується тим фактом, що думки нібито можна «виплюнути» із серця або розуму так само, як їжу можна випльовувати з рота чи шлунку.

Подібні тенденції, спрямовані на визначення більшої кількості визначень метафор та їх реалізації, можна спостерігати і в метафорах «мислення – це

бачення», «мислення – це маніпулювання об'єктами» та «мислення – це фізичне зусилля». Однак ці тенденції не спостерігаються в метафорах «кількість – це якість», де приклади здебільшого складаються з повторення слів та додавання до дієслова мислення словосполучень, пов'язаних з кількістю. Відсутність змін та широкого розмаїття мовних виразів у цих метафорах можна пояснити їх простою організацією та обмеженістю інформації, яку вони передають.

Нижче наведено приклади метафори «мислення – це маніпулювання об'єктами», що ілюструють такі відображення метафори:

- думки – це речі;

- мислення – це маніпулювання об'єктами.

a) 发觉想 fājué xiǎng – пошук/відкриття/виявлення думок

b) 把它想的.....部分连接在一起 bǎ tā xiǎng de..... bùfèn liánjiē zài yīqǐ – з'єднати все, про що він думав.

c) 思想疙瘩没有解开 sīxiǎng gēda méiyǒu jiě kāi вузол думок не був розв'язаний

d) 解放思想 jiěfàng sīxiǎng звільнити думки

У другому та третьому прикладах думки зображуються як матеріали або неживі об'єкти, які можна «з'єднати» як частини цілого або «розв'язати» як вузол. У першому реченні думки є об'єктами, які можна виявити, а в четвертому вони можуть бути живими істотами, якими маніпулюють шляхом «звільнення».

Крім того, прикладом фрази "мислення - це маніпулювання об'єктами" можна вважати метафоричний вираз 在别人肩膀上想东西 zài biérén jiānbǎng shàng xiǎng dōngxī (думати на чийось плечах). Оскільки цей приклад був наведений поза контекстом, значення всієї фрази неможливо інтерпретувати. Однак 想东西 (думати про речі) є метафоричним, оскільки мислення тут зображується як маніпулювання «речами». Його можна окреслити за допомогою такого відображення:

- речі - це думки.

Приклади метафори «мислити — це бачити» показують різні значення, як здатність і нездатність бачити, ясність бачення, здатність визначати об'єкти і манера погляду:

- a) 瞎想 xiā xiǎng – сліпо мислити
- b) 想清楚 xiǎng qīngchǔ – мислити ясно
- c) 在眼前想 zài yǎnqián xiǎng – думати перед (своїми) очима
- d) 迷茫地想 mí máng de xiǎng збентежена/розгублене мислення
- e) 想不明白 xiǎng bù míngbái мислити нечітко
- f) 昏昏沉沉地想 hūn hūn chénchén de xiǎng туманне/сонне мислення
- g) 分不清到底在想什么 fēn bù qīng dàodǐ zài xiǎng shénme не могли чітко

визначити, про що насправді думаєш

- h) 从(这)角度来想 cóng (zhè) jiǎodù lái xiǎng мислити з певного кута/погляду

Інша метафора, про яку варто згадати — «мислення — це фізична робота», яка фігурувала аж у 96 прикладах. Вирази підкреслюють зусилля або енергію, необхідні для виконання акту мислення, і зображають розумову дію як фізичну роботу:

- a) 全力想 quánlì xiǎng добре подумати.
- b) 不忍想 bù rěn xiǎng не могли думати.
- c) 努力地想 nǔlì de xiǎng зусилля-думати добре подумати.
- d) 替你想 tì nǐ xiǎng подумати за тебе.
- e) 吃力的想 chīlì de xiǎng думати з великим зусиллям
- f) 思想工作 sīxiǎng gōngzuò розумова робота
- g) 细想 xì xiǎng детально/тонко подумати уважно

Як видно з наведених вище прикладів, деякі вирази підкреслюють енергію та зусилля, необхідні для мислення, що здебільшого виражається за допомогою слова 力 (сила, енергія, зусилля). Зокрема, у п'ятому прикладі енергія, яка споживається під час акту мислення, виражається за допомогою іншої метафори

«мислення — це їжа», оскільки мислення описується як «поїдання енергії» (吃力). У шостому реченні мислення загалом концептуалізується як фізична робота, тому використовується вираз 思想工作 (розумова робота). Другий приклад показує складність роботи, а четвертий демонструє можливість думати від імені іншої людини.

На інші метафори припадало менше одного відсотка випадків, зокрема «мислення – це фізична сила», представлене такими виразами, як 忍不住想 («не можу утриматися/перестати думати»), що демонструє силу мислення, яку не можна зупинити. Існує також вираз «мислення — це їжа», який зображує наявність смаку у мислення, як, наприклад, у 甜甜地想 tián tián de xiǎng (солодке мислення). Було знайдено також приклад 冷靜地想 lěngjìng de xiǎng (холодне/спокійне/раціональне мислення), де емоційне мислення метафорично зображується як «гаряче», а раціональне – як «холодне».

Загалом, пошук слова 想 в трьох нерозмовних корпусах сучасної мандаринської китайської мови показує, що, хоча різноманітність типів метафор, яка використовується у виразах, залишається відносно стабільною (за винятком невеликого зменшення «кількість – це якість» та збільшення кількості метафор контейнера), однак основними трьома метафорами мислення залишаються метафори шляху, контейнера та «кількість – це якість». Проте було продемонстровано, що в корпусах нерозмовної китайської мови було більше прикладів метафор, що дозволяє отримати детальнішу інформацію про мислення. Крім того, у той час як приклади усного розмовного корпусу показували переважно первинні метафори, то невербальний корпус включає складніші приклади метафор, які складаються з декількох основних метафор або відображень. Локус мислення представлений і головою, і серцем, а загальна кількість метафоричних і неметафоричних виразів залишається постійною як в усному, так і в невербальному корпусах.

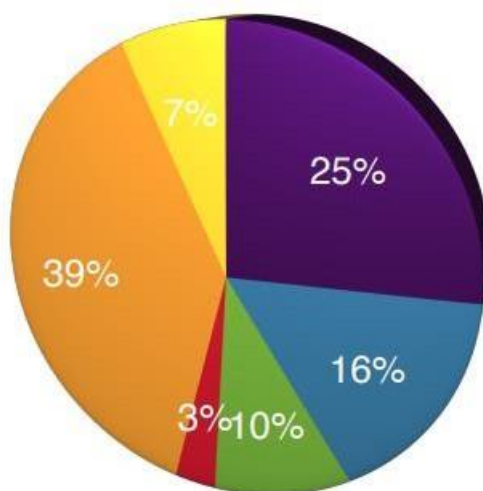
2.2.2. Інші слова для мислення у трьох невербальних корпусах китайської мови

У цьому підрозділі обговорюються метафори мислення, де використовуються дієслова 认 (розпізнавати), 认为 (розглядати) та 觉得 (думати/вірити) у трьох корпусах нерозмовної сучасної китайської мови. З огляду на відносно обмежену кількість результатів у кожному окремому корпусі, наведені результати є об'єднаними для всіх трьох корпусів. Для кожної метафори будуть наведені приклади кожного з трьох корпусів, щоб продемонструвати більше можливих способів застосування цих метафор.

Пошук 认 в трьох невербальних корпусах мандаринської китайської мови показав, що метафора зустрічається трохи частіше, порівняно з її появою в розмовному корпусі (37% у нерозмовних корпусах порівняно з 31% у розмовних). Найпоширенішими метафорами були контейнер (39%), «мислення — це бачення» (25%) і метафори шляху (16%). «Мислення — це маніпулювання об'єктами» склала 10% метафоричних випадків, «кількість — це якість» — тільки 7%, а інші метафори — лише 3%. Зверніться до діаграми нижче для візуального представлення цих результатів:

Діаграма 5. Частота метафор для 认 у корпусах нерозмовної китайської мови

Діаграма показує, що відбулося суттєве збільшення різноманітності та вибору метафор. Примітно, що метафора «Мислити – це бачити», яка була відсутня в результатах усного корпусу, не тільки присутня в письмових корпусах, а й становить аж 25% від всіх метафоричних випадків. Метафора контейнеру зайняла перше місце, склавши 39% (порівняно з 28% в усних корпусах). Водночас частота метафор «мислення — це маніпулювання об’єктами» суттєво зменшилася – з 33% до 10%. Частота метафори шляху залишається практично незмінною (17% в усній і 16% відсотків в письмовій формі). Нижче наведено декілька прикладів кожного типу метафори.

Загальна схема утворення метафори контейнераа у виразах із 认 залишається такою ж, як і в розмовному корпусному пошуку: більшість метафоричних виразів утворено з використанням результатних конструкцій напряду116, що доповнюють дієслово. Наприклад:

认不出(来) rèn bù chū (lái) – не могли розпізнати

认中 rèn zhōng – бути впізнаним

Подібне утворення метафор через показники досягнення, напряду та результату також переважають в метафорах шляху, «мислення — це бачення» і «мислення — це маніпулювання об’єктами», як продемонстровано в прикладах нижче:

a) 认识到 rènshí dào (зрозуміти) досягнення результату

认过 rènguò (впізнавав раніше) спрямований результат

b) 认清(楚) rèn qīng (chǔ) (чітко розпізнати) досягнення результату

c) 认不得 rèn bùdé (неможливо розпізнати) констатація результату

Крім того, іноді з’являються дещо складніші метафори, наприклад 没认熟 (гарно знати, «дозріло») :

连北京的路也没认熟呢。

lián běijīng de lù yě méi rèn shú ne.

Він навіть не пам’ятав маршрутів Пекіну.

Подібно до результатів пошуку в розмовному корпусу, деякі вирази з 认 вживаються метафорично зі значенням «прийняти», «погодитися»:

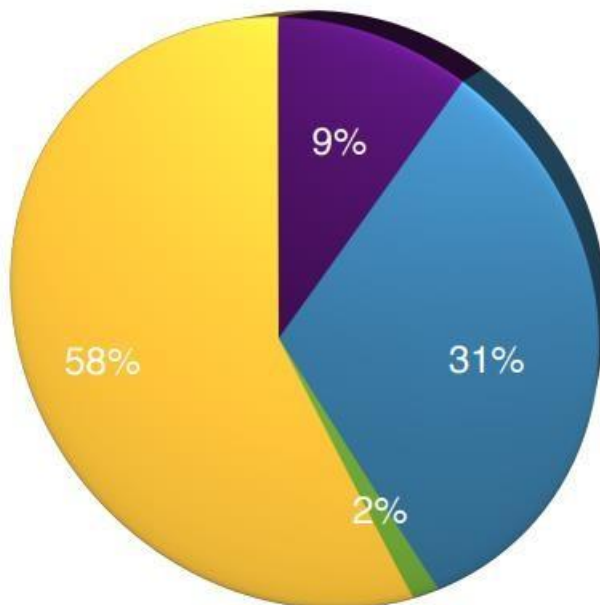
系认大好机会 xì rèn dàhǎo jīhuì – прийняти великий шанс

认错 rèncuò – визнати власну провину

Можна зробити висновок, що для 认 пошук в нерозмовному корпусі показав більшу різноманітність типів метафор і присутність більш складних метафор. Метафора «кількість – це якість» показує тенденцію до зменшення, тоді як метафора «мислення – це бачення» стає більш часто вживаною у невербальних корпусах. Зазвичай схеми утворення цих метафор залишаються незмінними.

Під час пошуку 觉得 (думати, розглядати, відчувати) в трьох невербальних корпусах, загалом було досліджено 5276 прикладів виразів. У середньому 6,4% виразів виявились метафоричними. Слід зазначити, що ця частота значно вища, ніж у при пошуку у розмовному корпусі (різниця складає приблизно 3%). Провідними залишаються метафори контейнера та шляху, також у результатах пошуку з'являється метафора «мислити — це бачити». Метафора «якість — це кількість» була знайдена лише в декількох прикладах. Дивіться діаграму нижче для візуального ознайомлення з представленими результатами.

Діаграма 6. Частота метафор для 觉得 у корпусах невербальної китайської мови

● 思维 – 即 想象 ● 路径 ● 对象操纵 ● 容器

З діаграми можна помітити, використання метафори контейнер дещо збільшилось у вживанні (58% порівняно з 51% при пошуку у розмовному корпусі), «мислення – це бачення» зустрічається в 9% усіх метафор, що є майже кожною десятою метафорою.

Метафора шляху, хоча вона все ще часто використовується, однак переважно знаходиться під впливом метафори контейнеру.

Метафори шляху з 觉得 підкреслюють такі аспекти метафори, як відстань, напрямок, манера руху та просторові характеристики:

відстань: 永远都觉得 yǒngyuǎn dōu juéde – завжди думати/вірити

最近觉得 zuìjìn juéde – недавно подумати

манера руху: 我倒觉得! wǒ dào juéde! – я все ще думаю/вважаю навпаки

渐渐觉得 jiànjiàn juéde – думати поступово

напрямок: 一直觉得 yīzhí juéde – завжди думати

швидкість: 慢慢他会觉得 màn man tā huì juéde – він думає повільно

просторові характеристики: 一方面我觉得 yī fāngmiàn wǒ juéde – я думаю з одного боку/сторони

Формування метафори контейнера суттєво не відрізняється від того, що спостерігається під час пошуку в мовних корпусах. Однією із метафор, що відображає глибину контейнера, є як 深刻的觉得 shēnkè de juéde (глибоко думати). Взагалі, найчастіше використовувані метафори – це прості метафори зі схемою образів «всередині», як-от 心里, 内心, 心中 (усі означають «у серці»). Усі метафори контейнери вказували на те, що місце мислення знаходиться в серці, проте в одному виразі це було «тіло і серце»:

身心自然会觉得轻松。

shēnxīn zìrán huì juéde qīngsōng

(Ваше) серце і тіло природним чином відчують легкість/розслабленість.

Однак у наведеному вище прикладі серце і тіло вказують на дію мислення/відчуття, а не на місце розташування почуттів/думок.

Метафора «Мислення — це бачення» здебільшого представлена вказівними займенниками та виразами, такими як 好像 (як, схоже), 一样 (той самий, однаковий), оскільки ці найбільш використовувані характеристики для опису бачення:

a) 这样觉得 zhèyàng juéde думай так

b) 像我觉 xiàng wǒ juéde думай як я

c) 他一样觉得 tā yīyàng juéde він думає так само

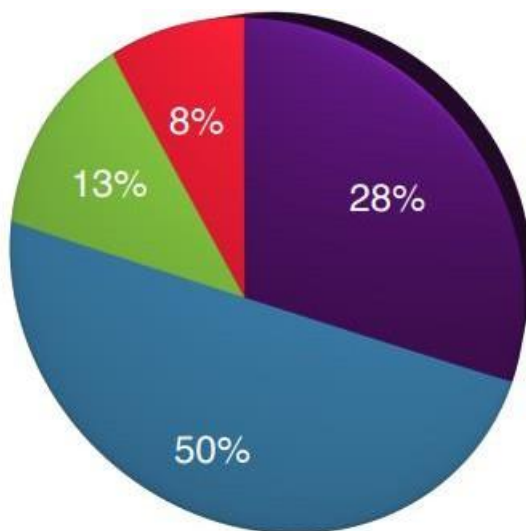
Загалом можна сказати, що приклади з трьох нерозмовних корпусів доводять, що кількість метафор в нерозмовній китайській мові зростає, а метафори контейнера і «мислення – це бачення» стають більш широко використовуваними. При цьому, загальні закономірності формування метафор залишаються незмінними.

Тенденції, виявлені у виразах 觉得, також вірні і для 认为. Частота метафор з 认为 зростає до 6%, що вдвічі більше, ніж у розмовному корпусі. Серед

усіх метафор, які зустрічаються, 50% відносяться до метафори шляху, 8% – до контейнеру, і, як у випадку з іншими словами, що позначають мислення, з'являється метафора «мислення – це бачення», яка становить 13% усіх метафоричних випадків. Будь ласка, зверніться до діаграми нижче для візуального представлення цих результатів.

Діаграма 7. Частота метафор для 认为 у корпусах нерозмовної китайської мови

● мислення – це бачення ● шлях ● мислення – маніпулювання об'єктами ● контейнер

Закономірності утворення метафор, що спостерігаються для дієслова 觉得, застосовується і для 认为. Обидва дієслова реалізуються в метафорах контейнера, що проявляється в таких виразах, як 心中/里认为 (всередині серця). Утворення метафори шляху залишається незмінним, а метафора «мислення – це бачення» реалізується через вказівні займенники, як-от у 这样认为 (думати таким чином).

Висновки до розділу 2

Отримані результати довели, що велика кількість виразів з дієсловами мислення є метафоричними. Приблизно четверта частина всіх виразів, що містять досліджувані слова для мислення, були метафоричними. У випадку з усіма п'ятьма досліджуваними словами, локусом мислення було серце.

Метафора голови не була присутня в цьому пошуку, ймовірно, через стандартизацію використання метафори серця в китайській мові.

Метафори, які використовувалися для вираження мислення, були переважно первинними метафорами. Для 想 найпоширенішими метафорами були «кількість — це якість» і «мислити — це бачити», тоді як метафори контейнера та шляху були більш поширені для інших дієслів мислення. Було помічено, що типи метафор та їх частота залежать від граматичних функцій слова. Чим гнучкіше слово у своїй позиції в реченні та здатності утворювати зв'язки з іншими словами та фразами, тим більша ймовірність того, що це слово буде частіше зустрічатись в метафорах. Також було відзначено, що однокореневі слова мають більшу частоту вживання в метафорах, ніж багатоскладові, оскільки вони з меншою долею вірогідності будуть мати граматичну гнучкість у реченні.

Способи реалізації в мові. Велика кількість метафоричних прикладів реалізується через стандартні граматичні моделі. Основні метафори, такі як метафори контейнера та шляху, стали суфіксами, які використовуються з дієсловами мислення. Ці суфікси містять схеми зображень, такі як «вхід» і «вихід» (наприклад, 出来), «вгору» і «вниз» (як у 下来). Велика кількість метафор реалізується через стандартні граматичні моделі і, отже, здебільшого ми використовуємо їх несвідомо. Однак у виразах із 想 можна знайти ряд більш різноманітних метафор, у тому числі лексичних.

Було помічено, що в деяких виразах слова, що позначають мислення, можна інтерпретувати як почуття, що підтверджує висновок Пенні Лі про те, що існує лише поверхнева різниця між почуттями та думками та пов'язаними з ними діями.

Загалом, пошук за допомогою корпусних даних свідчить про те, що мислення в розмовній китайській мові є переважно метафоричним та неусвідомленим; універсальні метафори є основними метафорами, пов'язаними з нашим основним втіленим життєвим досвідом, таким як пересуванням в просторі, використанням контейнерів, маніпулюванням об'єктами. Подальші

дослідження з використанням нерозмовних корпусів дозволяють з'ясувати, наскільки змінюється вибір і частота метафор, якщо мовні засоби не виникають миттєво, як у спонтанному мовленні.

Можна сказати, що приклади з трьох нерозмовних корпусів показують, що кількість метафор в нерозмовній китайській мові зростає. Метафори контейнера та шляхи продовжують переважати, причому їх частота залишається відносно стабільною. Також з'являються метафори «мислення – це бачення»; більш часте використання цього типу метафор в нерозмовних корпусах можна пояснити тим, що мовцям необхідно візуалізувати свої думки перед їх викладенням, що відрізняється від безпосередньої усної розмови. Загальні шаблони утворення метафори залишаються незмінними. Використання метафори для перехідних дієслів мислення, які не можуть утворювати результативні конструкції, також збільшилось в невербальних корпусах. Під час пошуку, як в усному, так і в нерозмовному корпусах метафоричні вирази відіграють значну роль у дискусіях та міркуваннях щодо мислення; загалом вони становлять до 30% всіх виразів, що стосуються мислення.

Розділ 3. МЕТАФОРИ МИСЛЕННЯ В СУЧАСНІЙ КИТАЙСЬКІЙ МОВІ: ЗАСТОСУВАННЯ ТА ПИТАННЯ ДЛЯ ПОДАЛЬШОГО ОБГОВОРЕННЯ

У цьому розділі розглядаються питання для подальшого вивчення та потенційне застосування результатів досліджень. Як показали попередні розділи, наша мова мислення значною мірою спирається на метафори, що формують нашу концептуалізацію та сам процес мислення. Ці результати порушують питання щодо їх впливу на носіїв різних мов та про те, як ми можемо використовувати цю інформацію в контексті нашої рідної та іноземної мов.

3.1. Питання для подальшого обговорення

Перш за все, важливо відзначити, що найбільш часто використовуваними метафорами у китайських виразах про мислення є метафори контейнера та шляху. Хоча обидві ці метафори доволі широко використовуються в китайській та інших, однак їх поширеність дещо відрізняється. Так, наприклад, метафори шляху можуть частіше використовуватися в англомовних/українськомовних висловлюваннях про мислення, а метафори контейнера більш поширені у виразах китайської мови про мислення. Цікаво було б дослідити взаємозв'язок між пропорціями метафор в українській мові, враховуючи, що носії можуть бути більш чутливими до метафор, які найчастіше використовуються в їх рідній або найбільш вживаній мові.

Крім того, можливим є те, що метафори контейнеру в українській мові не функціонують так, як у китайській мові. Деякі контейнерні вирази в українській мові мають негативні асоціації, такі як обмеження, скутість тощо. Так, наприклад, «думати за межами чогось»: це означає, що мислення людини обмежене «рамкою», тобто способом мислення чи розумом, що представляє її спосіб мислення. Або «це все у тебе в голові», що означає, що існує розділення між «внутрішнім» і «зовнішнім» сприйняттям мовця, якому потрібно «викинути це зі своєї голови». Це часто можна зустріти в метафорах контейнеру, які зазвичай не зустрічаються в китайській мові. Це підкреслює розбіжності у тому, як метафори реалізуються у різних мовах.

Вплив мови на пізнання, як припустив Боролицький, передбачає, що учні, які вивчають певну мову, можуть несвідомо переймати певні когнітивні моделі цієї мови. Судячи з результатів цього дослідження, які показують, що велика кількість метафоричних виразів про мислення реалізуються граматично, можливо, що частина цих когнітивних структур адаптується несвідомо через граматику іноземної мови.

Нинішнє дослідження показало, що граматичні конструкції в китайській мові часто впливають на метафоричне значення виразів мислення. Граматика китайської мови здебільшого побудована на певних когнітивних моделях, які не можуть бути знайомі чи легкодоступні іноземному учню. Зокрема, метафоричні результативні конструкції, які часто використовуються у висловлюваннях про абстрактні поняття, такі як мислення чи почуття, можуть бути незнайомими для іноземного учня. Важливо знати, як граматично виражені метафоричні вирази китайською мовою можуть бути донесені до іноземних учнів.

3.2. Навчання результативних морфем китайською мовою

Було проаналізовано та порівняно метафори в різних мовах, включаючи англійську та китайську, однак деякі важливі аспекти майже не торкнулися. Велика частина робіт в галузі концептуальної метафори в китайській мові стосується аналізу текстів і мови. Джанет Сінг¹²⁰ у своєму дослідженні просторових термінів в часі наголошує на важливості розгляду когнітивних і дискурсивних функцій, особливо коли предметом обговорення є педагогічна обізнаність. Чжао Шеньюнь навіть досліджував застосування теорії метафор при викладанні іноземних мови в Китаї. Хайдан Ван зазначає, що є мало статей на тему викладання результативних морфем в метафоричних виразах, і що загалом підручники не дуже добре застосовують теоретичні знання до методів навчання. Також він припускає, що метафоричні граматичні вирази слід вивчати окремо. Однак більшість залишає позаду цінність застосування теорії концептуальної метафори до викладання китайської мови як іноземної. Деякі люди не помічають універсального аспекту метафори та її локальних варіацій. Зокрема, Роузер стверджує, що «метафоричне зображення об'єктів більш обмежене в китайській

мові, і через це об'єктивація може бути проблематичною в китайській мові, де метафори контейнеру вимагають конкретної фізичної основи в буквальному тривимірному просторі». Проблема Роузера полягала в тому, що він порівнював метафори, що використовуються в одних і тих самих мовних виразах, замість того, щоб шукати шляхи реалізації конкретної метафори в іноземній мові. Крім того, він вважає слово 里 єдиним вираженням метафори контейнера, не звертаючи уваги на інші слова, такі як 内(всередині), 外 (ззовні), навіть не згадує результативні форми, як-от 出来(вийти). Однак, як зазначалося в попередніх розділах, метафори-контейнери переважають у висловлюваннях про мислення, хоча мислення — це абстрактне поняття, якому не вистачає буквальної тривимірної просторової основи. Це показує, що метафори контейнерів існують у китайській мові, але виражаються та використовуються по-різному у конкретних мовних контекстах

3.3. Проблематика та значення теорії концептуальної метафори у викладанні мови

Незважаючи на те, що китайська мова як іноземна набуває все більшої популярності, для вчителя китайської мови, особливо для носія мови, не завжди очевидно, що деякі граматичні конструкції цієї мови можуть становити значні труднощі для учнів. Хорошим прикладом є дієслова- доповнення або результативні конструкції в китайській мові, наприклад 想不起来 (не можу згадати) або 说下去 (продовжувати говорити). Часто учні свідомо чи несвідомо уникають використання структур у своєму активному словниковому запасі, тому що вони не відчують себе комфортно, не впевнені в їхньому вживанні або просто вважають, що це для них «чужий» аспект мови. У результаті мова тих, хто вивчає іноземну мову, часто нагадує більш-менш хороший переклад їхньої рідної мови на китайську. Так, наприклад, результативні морфеми в китайській мові часто є труднощами для учнів, які можуть свідомо або несвідомо уникати їх, не використовуючи ці структури у своєму активному словнику. У результаті

мова тих, хто вивчає іноземну мову, може нагадувати звичайний переклад з рідної мови на китайську, без урахування важливих аспектів.

3.4. Метафори у традиційному китайському викладанні

Хоча теорія концептуальних метафор виникла відносно нещодавно, використання концептуальних метафор у навчанні сягає давніх часів. Сюньцзи використав метафору, порівнюючи серце з водою, щоб подати своїм учням уроки морального вдосконалення. Він використовував метафору води, щоб описати стосунки серця та розуму. Так само у відомому інтерв'ю Брюс Лі використовував метафору, що порівнює практику кунг-фу з потоком води, щоб пояснити принципи руху в бойових мистецтвах. Його вислів «будь водою, мій друже» став відомим всьому світові. Хоча цих людей розділяють тисячі років, у їхніх висловлюваннях є одна схожість: вони використовують конкретні, видимі речі, щоб говорити про абстрактні речі. Вони змогли ефективно продемонструвати, як функціонують концептуальні метафори.

Можна було б застосувати аналогічний підхід до навчання результативних морфем, які становлять значну частину метафоричних виразів, пов'язаних з мисленням, і часто включають безліч правил. Використання метафор для пояснень та їх аналіз може спростити процес навчання та покращити навчальний досвід учнів.

Більшість первинних метафор схожі у різних мовах, культурах та періодах часу, оскільки вони вкорінені у нашому повсякденному досвіді: ми використовуємо контейнери, отже, це призводить до використання у мові метафор контейнерів (наприклад, «я відчуваю це серцем»), кладемо кудись речі і виймаємо їх («не можу викинути це з голови»), рухаємось в просторі в різних напрямках («мені в голову не приходило»). Хоча конкретні метафоричні вирази можуть різнитися у різних мовах, ці основні метафори можуть бути важливим містком між мовами та культурами. Це можна успішно використовувати під час міжмовних порівнянь та аналізу концептуальних метафор у навчальних цілях.

3.5. Аналіз метафор та дієслівно-результативних конструкцій

Деякі результативні конструкції можна легко пояснити, коли вони вживаються з конкретними дієсловами: 坐下去 (присісти) або 拿起来(підняти) можна пояснити, ідентифікуючи 下去 як позначення руху від мовця до низу, а 起来 як рух угору по відношенню до мовця. Однак це стає більш проблематичним з абстрактними дієсловами:

1) 我想不起来我的包放在哪里了。

wǒ xiǎng bù qǐlái wǒ de bāo fàng zài nǎlǐe.

Я не пам'ятаю, де я залишив свою сумку.

2) 她想来想去还是不知道什么意思。

tā xiǎnglái xiǎng qù hái shì bù zhīdào shénme yìsi.

Думала-думала, але так і не зрозуміла, що мається на увазі.³

）我真的猜不出来你这个夏天去什么地方。

wǒ zhēn de cāi bù chūlái nǐ zhè gè xiàtiān qù shénme dìfāng..

Я справді не можу здогадатись, куди ти поїдеш цього літа.

У прикладах можна побачити, що в китайських конструкціях з дієслівними додатками є вказівки на рух у просторі: напрямок до та від мовця (来去), вгору та вниз (上下), підйом (起) або вихід (出). Виникає питання: що змушує ці просторові рухи виявлятися у виразах, де результативність застосовується до абстрактних дієслів? Тонг Кінг Лі дійшов висновку, що «Семантична еволюція 来 від дієслова руху до повноцінного граматичного маркера є результатом метафоричного розширення», але не уточнив метафоричне розуміння дієслова 来, пов'язаного з ним. Ми можемо використати просторові схеми, щоб описати їхнє використання в абстрактних процесах. Так, наприклад, метафора «розум – це контейнер»:

-ідеї, думки – це речі;

-ідеї можуть переміщатися в контейнер або виходити з нього.

Процеси, що виконуються з контейнерами:

Українська: Я взяв подарунок з коробки. (пряме значення)

Я не можу викинути його з голови. (метафоричне значення)

Китайська: 叔叔从帽子理拿出来了一只兔子。

shù shù cóng mào zǐ lǐ ná chūláile yī zhǐ tùzǐ

Дядько вийняв кролика з капелюха. (пряме значення)

我想不出来办法怎么说服他。

wǒ xiǎng bù chūláí bànfǎ zěnmē shuōfú tā

Я не знаю/не можу придумати, як його переконати. (метафоричний)

Як ми бачимо з наведених вище прикладів, первинні метафори, такі як метафора контейнера, і схеми зображень, використовуються як в українській, так і в китайській граматиці. Оскільки первинні метафори ґрунтуються на нашому тілесному досвідом, вони однакові в усіх мовах. Отже, аналіз метафори може бути корисним для розуміння метафоричних виразів у граматиці іноземної мови шляхом пошуку відповідних метафоричних виразів у рідній мові.

Яким би складним це не здавалося, однак метафора є одним із найпростіших способів пояснити незнайому концепцію. Уявіть, що ми спробували новий екзотичний фрукт і хочемо описати його смак або зовнішній вигляд. Як ми можемо це зробити, порівнявши його з тим, що людина вже знає? Тому ми говоримо щось на кшталт: «схоже на картоплю, а на смак як яблуко». Те ж саме відбувається з нами, коли ми вивчаємо нові поняття. Таким чином, концептуальні метафори також можуть допомогти зрозуміти китайські результативні морфеми напрямку. Для вивчення дієслівно-результативних конструкцій (动补结构 dòng bǔ jiégòu) педагогам можна використовувати наступні методи:

1) Розвивати усвідомлення концептуальної метафори, говорячи про те, що, наприклад, ми іноді думаємо про свій розум як про контейнер, як коробку чи чашку.

2) Приклади з рідної мови: наводити приклади з рідної мови учнів, наприклад української: «моє серце було наповнене радістю», «що у тебе в голові».

3) Пов'язати це з іноземною мовою:

Назвати приклад конкретної конструкції, яка використовується в китайській мові, і пояснити приблизне значення метафори, наприклад: 我想出来一个办法了 (Я придумав спосіб (щось зробити)) .

4) Порівняти з джерелом метафори: надати речення китайською мовою, яке мало б подібне значення (наприклад, метафору контейнера, якщо йдеться про «розум — це контейнер»), супроводжувати приклад візуальним прикладом або жестами, якщо це доречно:

他拿出来一张名片给我。

tā ná chūlái yī zhāng míngpiàn gěi wǒ

Він дістав візитку і дав мені.

5) Виправлення на практиці: навести кілька подібних прикладів з китайської мови та дозволити учні придумати речення зі схожими значеннями.

Важливо не перенавантажувати студентів складними теоретичними термінами. Бажано робити пояснення простими, оскільки це підвищить розуміння та ефективність сприйняття учнями. Однак не варто недооцінювати здатність учнів сприймати метафори. Метафоричне пояснення може бути доступнішим для розуміння в порівнянні з традиційними граматичними поясненнями.

Вправи можуть допомогти не тільки поглибити розуміння лексичного та граматичного матеріалу, а й надати учням необхідні навички мовного аналізу. Учні зможуть легше зрозуміти нові фрази, поняття, культуру.

Підводячи підсумок, можна сказати, що теорія концептуальної метафори та останні відкриття в когнітивній науці надали нам цінну інформацію та методи для дослідження мови та мислення. Ці методи можуть бути ефективно застосовані у викладанні та вивченні мови. Використання метафор покращує розуміння незнайомих концепцій, пов'язуючи їх із нашим повсякденним досвідом. Дієслівно-результативні конструкції в китайській мові іноді часто мають метафоричний характер, і їх аналіз може бути корисним для встановлення

зв'язку між рідною мовою учня та іноземним граматичними поняттями іноземної мови. Використовуючи відповідні знання, педагог може не тільки прояснити певний граматичний аспект, але й допомогти учням розвинути концептуальну метафоричну обізнаність, надати учням необхідні когнітивні навички для майбутнього мовного аналізу.

Висновки до розділу 3

У цьому розділі досліджується вплив мови на пізнання, припускаючи, що мова може формувати когнітивні моделі. Робиться акцент на важливості навчання результативним конструкціям, оскільки вони істотно впливають на метафоричне значення в китайській граматиці. Обговорюється застосування концептуальної теорії метафор до викладання мови, підкреслюючи універсальність метафор та їх роль у поєднанні мови та культури. Загалом аналіз концептуальних метафор може допомогти студентам зрозуміти абстрактні концепції та покращити володіння мовою, роблячи навчання більш захоплюючим та природним.

Висновки

У цьому дослідженні представлені результати пошуку та аналізу понад десяти тисяч виразів, пов'язаних з мисленням, що містять такі слова, як 想, 认, 觉, 觉得 та 认为 у корпусах сучасної китайської мови. Дослідження наголошує переважно на метафоричній природі нашої мови, особливо коли справа стосується мислення. Загалом, приблизно чверть виразів про мислення мають метафоричний характер.

Концептуальні метафори, які використовуються для мислення, часто є первинними метафорами і тому використовуються в мові переважно несвідомо. Більше того, дослідження показало, що відображення двох найпоширеніших метафор у сучасній китайській мові, метафори контейнера та шляху, були повністю інтегровані в стандартну граматику, і тому їх навряд чи можна уникнути.

Крім того, наше дослідження показало, що висловлювання про мислення часто зосереджені навколо серця чи розуму. Однак існує також невелика кількість виразів, в яких думки описуються як такі, що знаходяться в голові, що може вказувати на вплив іноземних мов на концептуалізацію мислення.

Хоча частота, типологія та формування метафор є відносно подібними в усних та нерозмовних корпусах китайською мовою, однак спостерігаються певні відмінності у використанні метафор між цими двома корпусами. Перш за все, існує тенденція використовувати первинні метафори в розмовних китайських виразах про мислення. Завдяки доступності первинних метафор, складні метафори зазвичай уникаються і надається перевага більш широко використовуваним метафорам, таким як метафора шляху чи контейнера, або метафорам, які легко сконструювати, наприклад «кількість – це якість», які можна сформулювати простим повторенням слова. І навпаки, у нерозмовних китайських висловлюваннях про мислення хоча і зберігається схильність до первинних метафор, але спостерігається зменшення використання метафор

«кількість – це якість». Натомість метафора «мислення – це бачення» стає помітнішою. Цей зсув може вказувати на візуалізацію концепцій або вплив письмової мови на наше сприйняття мислення. Було також відмічено, що в письмових прикладах використовувалися більш складні метафори.

Це дослідження підкреслює той факт, що хоча деякі метафори можуть мати універсальне застосування, однак у різних мовах існують відмінності у виборі та використанні метафор. У контексті сучасної китайської мови було визначено культурні відмінності у метафорах мислення. До них відносяться перевага конкретних метафор, таких як метафор контейнеру та шляху, а також характерна схильність зображувати мислення як таке, що розташоване в серці, а не в голові. Ще однією примітною особливістю сучасних китайських метафор мислення є їх часта реалізація через граматичні конструкції.

Ці результати наголошують на важливості врахування відмінностей у концептуалізації абстрактних понять, таких як мислення, у різних галузях міжкультурного та міжмовного спілкування, а також викладання мови. Вибір різних метафор не означає сприйняття одних і тих же речей по-різному, це означає дещо видозмінене розуміння концепції. Перефразовуючи Марка Джонсона, ви можете використовувати контейнер, шлях або мислення як метафору, однак цей вибір суттєво змінює весь втілений досвід концепції. На мою думку, розвиток обізнаності про метафори та проведення аналізу метафор можуть допомогти нам розширити наше сприйняття різних концепцій, з якими ми працюємо, що зрештою покращить розуміння та вивчення іноземних мов та культур.

Список використаної літератури

- Амбербер, М. (2003). *Граматичне кодування мислення амхарською мовою*. Когнітивна лінгвістика.
- Бородицька, Лера. (2011). *Як мови створюють час*. (С. Дехане & Е. Бреннон). Видавництво Ельзевіри.
- Бородицька, Лера. (2001). *Як мова формує мислення? Уявлення про час носіїв мандаринської та англійської мов*. Когнітивна лінгвістика.
- Ван, Хайдан. (2002). *Зображення та вирази: результативні дієслово-додаткові конструкції в китайській мові*. Преса Гавайського університету.
- Гіббс Р.В. (1999). Взяти метафору з голови та застосувати в культурному світі. У В. Гіббса, Джерарда Дж., Раймунда Г. *Метафора в когнітивній лінгвістиці: вибрані статті з П'ятої міжнародної конференції з когнітивної лінгвістики*. Амстердам.
- Грейді, Джозеф Е. (2005). Схеми образів і сприйняття: уточнення визначення. У В. де Грюйтер *Від сприйняття до значення: Схеми образів у когнітивній лінгвістиці* (Дж. Грейді & Б. Хампе). Берлін.
- Дейньян, А. (2005). *Метафора та корпусна лінгвістика*. Видавництво Джона Бенджамінса.
- Джонсон, Марк. (2005). Філософське значення схем зображень. У В. де Грюйтера *Від сприйняття до значення: схеми зображень у когнітивній лінгвістиці* (Дж. Грейді & Б. Хампе) Берлін.
- Квінн, Наомі. (1991). Культурна основа метафори. У Фернандес, Джеймс В. *Вступ: злиття запитів. За межами метафори*. (Джеймс В. Фернандес). Преса університету Стенфорд.
- Кевечеш, Золтан. (2004). Введення: культурні відмінності в метафорах. У *Європейському журналі англійських досліджень*. Лондон.
- Келічава, Я. (2016). *Функціонування метафори у текстах газети «День»: пошук продуктивних концептів*. Вид-во НПУ імені МП Драгоманова.

Кімелл, Майкл. (2004). Змінність метафори в культурному контексті: погляди з антропології. У *Європейському журналі англійських досліджень*. Лондон.

Клайн, Ерін. (2008). *Дзеркала, розум і метафори. Філософія Сходу і Заходу*. Т.58. Преса Гавайського університету.

Колесник, Д. (2004). *Концептуальний простір авторської метафори у творчості*. Черкаси.

Лакофф, Джордж і Джонсон Марк. (1999). *Філософія у плоті: втілення розуму та його виклик західній думці*. Нью-Йорк.

Лі, Пенні. (2003). *Відчуття розуму в розмові про мислення англійською мовою*. Когнітивна лінгвістика.

Лут, К. (2011). *Інтерація візуальних та вербальних метафор у популярному економічному дискурсі*. Одеса.

Масако К. Хірага, Кріс Сінха, Шерман Вілкокс. (1995). *Культурні, психологічні та типологічні питання в когнітивній лінгвістиці, вибрані статті дворічної зустрічі Міжнародного коледжк вільних мистецтв в Альбукерке* (Університет Орхуса & Університет Нью-Мексико).

Маслова, В. (2004). *Когнітивна лінгвістика*. Вид-во Тетра-Сістемс, Київ.

Пріцкер, Соня. (2007). *Серця, зо думають, мізки, що відчувають*. Лондон.

Приходько, А. (2008) *Концепти і концептосистеми в когнітивно-дискурсивній парадигмі*. Запоріжжя.

Романюха, М. (2013). *Основні функції метафори в економічному медіа дискурсі. Мова і засоби масової комунікації*. Нова філологія, Запоріжжя.

Роузер Х. Джек. (2000). *Метафора контейнера в китайському синтаксисі. У Матеріалах 11-ї Північноамериканської конференції з китайської лінгвістики*. Гарвардський університет, Кембридж, Массачусетс.

Сінг, Джанет. (2006). *Педагогічна граматики китайської мови: просторові та часові вирази*. Преса Гонконгського університету.

Слінгерленд, Едвард. (2004). *Теорія концептуальної метафори як методологія порівняльного релігієзнавства*. Нью-Йорк.

Слінгерленд, Едвард. (2006). Ву-Вей як концептуальна метафора та духовність. У *Ідеали раннього Китаю*. Преса інституту Гарвард.

Спрут Р. і Ши К. (2001). *Корпусні методи в китайській морфології та фонології*. Преса університету Каліфорнії, інститут китайської корпусної лінгвістики Санта-Барбари.

Тонг Кінг Лі. (2008). *Семантична поведінка китайського 来 у дієслівних конструкціях*. Преса університету Каліфорнії.

Чжан Шеньюнь. (2007). 从语言的 隐喻性看动 词述结构 . Преса університету Південного Китаю (видання соціальних наук).

Шевченко, І. (2005). *Когнітивно-прагматичні дослідження дискурсу*. Харків.

Ю, Нін. (1998). *Сучасна теорія метафори: погляд з китайської мови*. Видавництво Джона Бенджамінса.

Ю, Нін. (2003). *Китайські метафори мислення*. Когнітивна лінгвістика.

Сучасні китайські лінгвістичні корпуси:

Китайський Інтернет, <http://corpus.leeds.ac.uk/query-zh.html>

Корпус розмовної китайської мови в Ланкастері, Лос-Анджелес, <http://www.lancs.ac.uk/fass/projects/corpus/LLSCC/>

Корпус сучасної китайської мови Академії Сініка, <http://www.sinica.edu.tw/SinicaCorpus/>

Ланкастерський корпус китайської мови, <http://corpus.leeds.ac.uk/query-zh.html>